

בנאות דשא

פרשת משפטים - שקלים ויומא דהילולא דרבינו הבית ישראל זי"ע תשפ"א - גליון מ"ד

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

על כל אחד לשפוט מעשיו עד שיתברר האמת

הפרשה הראשונה אחר מתן תורה מתחילה 'ואלה המשפטים' ומהו לפי חז"ל הרבה דינים הנוגעים לבית דין (עי' סנהדרין ג.), וכל הפרשה איירי מדיני ממונות, ובפרשה הקודמת כתיב 'ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב', ואמרו בגמרא (שבת י.) 'זכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כלו תורתו מתי נעשית, אלא לומר לך כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, כתיב הכא ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב, וכתיב התם והיה ערב והיה בקר יום אחד'.

והדברים צריכים ביאור, מה ענינא דדין אמת למעשה בראשית, אכן הטור (ח"מ סי' א) מפרש דמשום שקיים העולם תלוי במשפט ודין, והבורא ית"ש ברא את העולם להיות קיים, ומי שמסייע בקיומו הרי כאילו נעשה שותף להקב"ה בבריאה, וכן אמרו חז"ל (אבות פרק א) שהדין הוא אחד מעמודי העולם (עי' מהרש"א ח"א ג' ופ"א שם), אבל עדיין צריך תוספת ביאור, שהרי העולם נברא שיהיה ישר בלי חשבונות רבים מריבות ודיני תורות, והלשון 'נעשה שותף במעשה בראשית' משמע ביסוד הבריאה עוד קודם הקלוקל.

אלא הדבר מובן לפי מה שמבאר השפת אמת (שופטים תרל"ג ד"ה ובמדרש) שמה שאמרו חז"ל שהעולם קיים על הדין, אין הכוונה רק למורי הוראה ודיינים בלבד - 'רק לכל איש ישראל', כל אחד ואחד הוא דין הדין את עצמו, כי בכל רגע יש בחירה, ועליו לדון את מעשיו ולבחור בטוב, וזה 'מה שאמרו (אבות פ"א מ"ט) הוי מרבה לחקור העדים, שיצר טוב ויצר רע הם עדים - שכל אחד אומר שהאמת כדבריו. וכל מעשה שבא לפני האדם צריך לשפוט ולהבחין האמת ע"י ישוב הדעת, וכו', על ידי שאינו ממחר לעשות מה שלבו חפץ, עד שנותן דעתו אל ההיפוך, כי שמא טוב להיפוך, על ידי זה מתברר האמת. וכשאדם שוקל ושופט כל דבר, זה נקרא שיש דין למטה'.

ודבר זה שנצרך כל העת לדון כל מעשה, להבחין בין טוב לרע, נתהווה במעשה בראשית, כמבואר באבן

עזרא על הפסוק (בראשית א, ה) 'ויהי ערב ויהי בקר', דתחילת הלילה נקרא 'ערב' משום שהצורות מעורבות בו וא"א להבדיל ביניהם בחשיכה, וכשמאיר היום נקרא 'בקר' מלשון ביקור, שהאדם יכול לבקר בין דבר לדבר. ותכלית הברירה היתה לברר את האמת בתוך התערובת, ולכן מי שדן דין אמת ושוקל כל מעשיו ע"פ התורה, נעשה שותף במעשה בראשית, וכמבואר בשפת אמת (תרנ"ב) שהקב"ה ברא את העולם שיהיה מעורב ונסתר האמת, אבל מ"מ להמחישין האמת יכולין לברר האמת בעזר ה', וזה היה תכלית ההעלם שיבואו בני ישראל וימצאו האמת, והמבקש אמת ושופט את עצמו יש לו חלק בזה הערב ובוקר - במעשה בראשית.

ובזה יש לבאר הא דאמרין בגמרא (סוטה ה): 'כל השם אורחותיו בעולם הזה וזכה ורואה בישועתו של הקב"ה, שנאמר (תהלים ג, כג) 'ושם דרך אראנו בישע אלקים' אל תקרי ושם אלא ושם דרך', וכתב הב"ח 'אל תקרי ושם - ושם בס"י' כמו 'מי שם פה לאדם', פירושו ששם דרכו בדרכי השם, אלא בש"י - מענין שומת בית דין, ולכאורה מה ענין של שומת בית דין לכאן, וגם הלא בית דין אינם שמאים, ב"י יודעים את ההלכות ובקאים בחושן משפט, וכאשר הם צריכים לעשות שומא הם קוראים לשמאי שישים עבורם [ואכן ברש"י במד"ק ה. פירש שמין ולא דוקא ב"ד].

אבל כפי שנתבאר דברי הב"ח מדוקדקים להפליא, כי הן הן הדברים, כל איש ישראל הוא דין בכל יום ויום מבוקר ועד ערב, וצריך לשום את אורחותיו בעולם הזה - לשקול ולשפוט כל מעשה, והוא כעין שומת בית דין, שהרי הוא דין, וכמ"ש חז"ל (סנהדרין מג): 'על רישא דקרא (תהלים שם) 'זובח תודה יכבדני' - 'כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא', דמי שדן ושופט את יצוריו, ומתגבר על הסתר הבורא שבעולם ע"י ששם מוודד את דרכיו ובוחר לעשות את רצון ה', אראנו בישע אלקים - אראנו את מדת הרחמים ששיתף עם מדת הדין.

(בר מצוה כ"ד שבת תשע"ג וס"ג פ"ר נשא תש"פ)

שערי דמעות לא נגעלו - קבלה אמיתית

בימי שובב"ם הזמן שיכולים לצאת מהרע, בפרט בעת החיתום, הרגעים האחרונים של שובב"ם, אדם יכול לקבל על עצמו להיות טוב, איתא בשל"ה בסוף פרשתו בשם הרב ר' מנחם הובלי על הפסוק (כז, כח) 'מלאך דומעך לא תאחר בכור בניך תתן לי', 'מלאך' היינו כשהלב מלא, 'דומעך' לשון דמעות, מעט חרטה, ואפשר הרמז 'בכור בניך' - בימי הנעורים יכולים לעשות תשובה אמיתית, תשובת המשקל, לפני שנגעלים השערים, ומ"מ שערי דמעות לא נגעלו כמו שמביא שם בשל"ה, גם שערי תורה לעולם פתוחים. הרבי מקאצק ז"ל הקשה אם 'שערי דמעות לא נגעלו' (ברכות לב:) - לשם מה צריך שערים, הלא בין כך הם תמיד פתוחים, ותרץ שזה נעשו עבור דמעות שטות, דמעות של חנם. וכי מה שייך לומר על יהודי ששופך את לבו שהוא בחנם, אלא שהם דמעות כזב, שתשובה צריכה להיות עד שיעיד עליו וידע תעלומות שלא ישוב לזה, זהו בחילא סגי שאיתא בזוה"ק. ובוה יכולים לבוא לאדר, משכנס את מרבים בשמחה, כששמורים בטוהרה יכולים להיות בשמחה, שהרי החטא מביא עצבון, ואם שמורים בטוהרה יכולים להיכנס לאדר.

[רבינו הפני מנחם זי"ע סי' משפטים תשנ"ו - עמ' קצו. ועי' נפלאות חדשות (סדר היום הקצר ד"ה איתא) 'כל השערים נגעלו חוץ משערי דמעה שלא נגעלו, והקשה הר"ג הקדוש ר' שמחה בונם זצ"ל מפרשיסהא כיון שלא נגעלו למה לי השער, ואמר אם כסיל בוכה אזי סוגרים לפניו השער. נ"ל הפי' שאם הוא בוכה על שצר לו וגם על חטאיו כמ"ש 'דעו רואו כי רע ומר עובד את ה' אלקיך', ואם מקבל עליו מכאן ולהבא שלא יחטא עוד, אז השער עונה לו מן הצרה, אבל אם הוא בוכה רק מחמת שצר לו ואינו מקבל עליו מכאן ולהבא שלא יחטא, אז סוגרים לפניו השער אע"פ שהוא בוכה']

התעוררות וזעזועים בשבת שקלים

החידושי הרי"מ זי"ע אמר: כמה התעוררות יש לאדם בזמן זה שבת שקלים, אף שנראה שבזמן בית המקדש היו בני ישראל מקורבים יותר אל המצוות, אמנם באמת בזמן בית המקדש היה הרגילות ליתן בכל שנה, אבל בזמן הזה, כפי מה שיש לאדם זעזועים אחר המצוה, כמו כן הוא נמשך, וכך יש בזמן הזה התעוררות מחמת הזעזועים. ושבת זה הוא זמן שיכול כל אחד מישראל לשעבד עצמו להש"ת, כי הנדיבות נשאר אצלינו, לכך צריך אדם להתנדב עצמו להש"ת, וזה פרשת שקלים מלשון 'שקלי' - דער נעם.

(לקוטי יהודה ולקוטי הרי"מ לפ"ר שקלים)

הנדיבות הלב בזמנינו גדול יותר

ממה שאמרו חז"ל (מגילה טז). לקרוא פרשת שקלים עתה אף שאין קרבן, נראה כי הנדיבות מתקבל כמו אז. כי כל הקרבנות נתקבלו לרצון רק על ידי כח הנדיבות של ישראל, שמהו היו כל הקרבנות, וזה הנדיבות יש גם עתה. ואפשר יותר, על ידי שמתקוקן לגדל להש"ת כבראשונה. וכן היה כל בריאת האדם להשתוקק אליו ית' מתוך החושך. ונראה שזה הכנה להגאולה, לאשר בניסן זמן גאולה (ריה יא), התקינו חז"ל לזכור השקלים, להשתוקק להש"ת לגדל אליו בכל יום ונפש. ועתה כשאדם מוכן להקריב כל נפשו להש"ת, בודאי יותר נחת רוח מהקרבנות בהמה שנוגע רק לממון, ואין חידוש להיות שייך עתה קרבן גבוה יותר, כי וודאי עתה בגלות אין יכולין להתקרב להש"ת רק בקרבן עצמו, שנחשב יותר מהקרבנות בהמה, כנ"ל.

[שפת אמת שקלים תרל"ד ד"ה ממה. ורבינו שליט"א (סי' תרומה תשי"פ) ביאר קושיה השפ"א יאף שאין קרבן, הדגם שבכל המועדות אנו קורין את הקרבן הקרב בהם משום 'ונשלמה פרים שפתינו', אלא דנתינת מחצית השקל אינה מטרה בפני עצמה, אלא כדי שיוקרב קרבנות הציבור אשתו ובניו (רש"י כא, ג), ולא היה מגיע בפועל הקרבנות, אלא יוצאים ידי חובת ההקדשה על ידי 'ונשלמה פרים שפתינו', די בקריאת הקרבן עצמו, ואין לכאורה טעם לעשות זכר לשקלים]

עבדי ה' לא יחסרו כל טוב

'ורצע אדוני את אונ' (כא, ו), וברש"י מחז"ל 'יומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף, וכו', ואם מוכר עצמו און ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו תרצע', שמעתי מחסידים שהחידושי הרי"מ זי"ע הקשה על מוכר עצמו מחמת דחקו, הלא היה אנוס כי לא היה לו מה לאכול. ואמר כי אם היה מקבל על עצמו עול מלכות שמים ועול תורה, ומשעבד ומקנה את עצמו להש"ת ולעבדות השם, אזי הובטח לו שהש"ת יפרנסו ויתן לו הכל, שהרי ק"ל שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו (רש"י כא, ג), ולא היה מגיע לכאור עצמו מחמת דחקו, אלא שלא שמע ולא קיבל 'כי לי בני ישראל עבדים' (בהר כה, נה), ועל זה נרצע. וזה מוסר השכל מפרשת עבד עברי, שהאדם יושעבד עצמו להש"ת, השלך על ה' יהב. ואם אין מקנה, זה בשביל שאין תורה, כי אם האדם מקיים 'שטרי קודם' ומשעבד את עצמו להש"ת ולתורה, בודאי הש"ת יקיים את השטר במזונותיו ובמזונות אשתו ובניו ולא יבוא לידי הדחק.

(בית ישראל תשי"ד תשט"ז תשי"ח תשל"א ומשפטים שקלים תשי"א תשכ"א תשכ"ו ותשל"ד)

לעילוי נשמת האשה היקרה
האשה החשובה מרת מלכה ז"ל וליברג
ב"ר שלמה אליעזר הכהן וגמל ז"ל
נלבית א' אדר תשע"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצה ע"י בני המשפחה

לכבוד נשמת
כ"ק רבינו מאור עינינו
אשר נטע נטעי קדושה וטהרה
מרן אדמו"ר הרבי הבית ישראל זי"ע
זכותו יגן עליו

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת צביה טאשא מלניץ ע"ה
בת הרה"ח ר' מאיר גנץ ז"ל
אמו של ידידנו הנגיד הנכבד
הרה"ח ר' מאיר מלניץ שליט"א
העומד לימינו בכל עת וזמנה
נלבית ע"ב אדר תשס"ד
הונצה ע"י 'מוסדות פני מנחם בארה"ק"

קבלת עומ"ש אמת לאמיתה - בלא סתירה ממעשי

איתא בגמרא (ברכות יד): 'כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו', ורש"י מפרש דקאי כלפי מעלה ונקיט לשון מעליא, אבל רבינו יונה מפרש שמעיד עדות שקר בעצמו, דכיון שהוא קורא יקשרתם לאות על ידכה והיו לטוטפות בין עיניך ואינו מניחין נמצא שמעיד עדות שקר בעצמו, שמה שאומר אינו אמת, שסותר את עצמו מניה וביה. וגם אם מניח תפילין בשעת קריאת שמע, באם אינו משעבד את תאוות ומחשבות לבו וכן כל המעשים לעבודתו ית"ש, חשיב כמעיד עדות שקר בעצמו, כי העדות אינה מבוררת בכלי המעשה והמחשבות, וכשאין הדברים עושין בו רושם אינו עדות אמת, כי אין העדות בפה בלבד, רק צריך להיות 'אתם עדי' בעצם הנפשות, וכמבואר בשפת אמת.

אמנם הגדת העדות של 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' - 'אנכי ה' אלקיך' הוא לעולם עדות אמת, אבל עדיין יתכן שאין זה אמת לאמיתו כמ"ש חז"ל (שבת י). לגבי דין - 'דיין שדן דין אמת לאמיתו', וכמו כן הגדת עדות של כל איש ישראל, אם האמת הוא בביטוי שפתיים בלבד הרי אין זה עדות אמת לאמיתו, כי הוא סותר את העדות במעשיו ובמחשבותיו. ונצרך לכל אחד לדעת, שעם כל ההסתרות והמניעות, וגם כאשר הנקודה הפנימית מכוסה

ומוסתרת בבלאטע של עולם הזה וגשמיות, אעפ"כ בעומק ובפנימיות נפש ישראל טמון וחרות א אינערליכע הרגשה פון מאמר ה' במעמד הר סיני - אנכי ה' אלקיך, אלא שהבלי עולם הזה מסתירים את זה [וכלשון החידושי הרי"מ ז"ע (סי' הזכות או"ח סי' א) יעדיין קבועה ומאירה האמונה בלב כל ישראל, רק הנטיה והבלי עולם ועניני החומר המחשיכים ומסתיירים].

ואם לפעמים האדם אינו במדרגה שיכול ע"י התבוננות לבוא לידעת גדלות הבורא ית"ש כמציאות ועובדא, בידו לבוא לזה בלי חכמה ובלי חשבון, אלא 'זאת חקת התורה' - על ידי ידיעה הפשוטה של אנכי ה' אלקיך ולא יהיה לך, גם בלי טעם ובלי חכמה, שהרי יש לו את הידיעה שכל היהודישע געפיהל - 'אנכי ה' אלקיך' הטבוע בכל נפש ישראל, וכך זה ישנו בכל איש ישראל מעת קבלת התורה, לקבל עול מלכות שמים להיות עד אמת על יחוד ה' ולשעבד תאוות ומחשבות לבו לעבודתו ית"ש. וכמה שמנקים ומטהרים את הלב הרי העדות הוא קלארערה ווארערה און אמת'ער, וכלשון החידושי הרי"מ ז"ע (סי' הזכות שם) 'זוהי עבודת כל האדם, מה שמבטל יוצר מוקרבו הנטיה אחר החומר נגד רצון השי"ת, כמו כן מאיר האמונה בלבו יותר, ודבר ה' בדיבור אנכי מתגלה יותר'.

(מתוך טיוטה ס"ג יתרו תשפ"א)

מילי דאורייתא

הכה שן ועין עבדו בשבת אי יוצא לחירות

דהוי קלקול מצד עצמו, מ"מ הואיל וציוותה תורה למול וע"י החבלה נעשה מהול חשיב תיקון". והעירונג מדברי התרומת **הדשן** (סי' רסח) דבמילה רק משום מצוה דרמאי על המל, ולא משום עצם תיקון גברא. אך י"ל בעבד שעושהו כיהודי גמור עדיף להחשב כתיקון בחפץ [וכלשון תוס' הרא"ש (גיטין לט.) 'שכבר זכו בהם שמים'] וע"י מגן אבות לר"מ בנעט זצ"ל מלאכת מכה בפטיש ד"ה ויש לעיין.

ברם, אם נדון דחשיב תיקון משום שיוצא לחירות, אם כן חילל האדון שבת וקלב"מ, וא"כ אין העבד משוחרר, ושוב הוי קלקול בלי תיקון ונמצא שלא חילל שבת וליכא קלב"מ, והוי לגלגל החזון, ואין נדון להאי דינא.

עוד יש לדון דהרי כל חובל בעבדו נחלקו **הפוסקים** (עי' ב"י ט"ז קצ"ה ח"מ סי' תכד) אם עובר גם על לאו דלא יוסיף להכותו - פ"י וסוף, שהרי דין עבד ככל בר ישראל לגבי הרוצחו שחייב [מלבד לגבי רבו דגזירת הכתוב הוא שדינו ביום או יומיים], וכל חובל בישראל אף דלוקה, והיה לנו לפטרו מתשלומין משום דאינו לוקה ומשלם, אלא דבפירוש ריבתה תורה חובל לתשלומין כדאיתא בגמרא (כתובות לב:). אך דנו **האחרונים** (עי' ישיב ב"ק פז, המקנה קדושין כה, מנחת חינוך מצוה מט סק"א, חו"א אה"ע"ז סי' קלה לר"ב. אות ה, וע"י אה"ע"ז ח"א סי' סא אות ז, וע"י אמרי משה סי' מא) אם גזירת הכתוב היא **שהממון** של חובל אין בו פטור של קלב"מ, או שעיקר הגזירה היא **ההמלכות** של לאו יוסיף להכותו אינם פוטרים מממון, ונפק"מ בחובל בחבירו ביי"ט אם נימא דהלאו ד"לא תעשה מלאכה" יפטרנו מלשלם לחבירו, כי רק לאו דלא יוסיף אינו פוטר, או דהממון של חבלה לעולם אינו נפטר מצד קלב"מ. וה"נ בחובל בעבדו, יש נפק"מ להיפך, שהלאו דלא יוסיף, יפטור האדון מהוצאתו מטעם קלב"מ, ונימא דגזירת הכתוב הוא דווקא על ממון דחבלה, ולא על הוצאת עבד לחירות, אך אם גזירת הכתוב הוא **בלא דבלי יוסיף**, א"כ יהיה בהיכה עין עבדו לא פטור מהמלכות יציאתו לחירות.

ואין להקשות דאם אמרינן קלב"מ בשן ועין, לעולם לא יצא עבד בשן ועין, האדון עבר על ילא יוסיף להכותו (עי' מכות ט), ואין לוקה ומשלם. זה אינו, דאכתי משכחת לה בנתיכתי לרפאותו, ואף למי"ד דאינו יוצא כה"ג משכח"ל גזוני אחרוני. ועוד שהרי נחלקו אמוראים (כתובות לה.) אם חייב מלקות בשוגג פטור מתשלומין או לא, וא"כ משכחת יציאה במכה בשוגג.

ואין להקשות דאם אמרינן קלב"מ בשן ועין, לעולם לא יצא עבד בשן ועין, האדון עבר על ילא יוסיף להכותו (עי' מכות ט), ואין לוקה ומשלם. זה אינו, דאכתי משכחת לה בנתיכתי לרפאותו, ואף למי"ד דאינו יוצא כה"ג משכח"ל גזוני אחרוני. ועוד שהרי נחלקו אמוראים (כתובות לה.) אם חייב מלקות בשוגג פטור מתשלומין או לא, וא"כ משכחת יציאה במכה בשוגג.

(ליל ש"ק משפטים שקלים תש"פ)

א. וכמעשה שהיה אצל הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע [העולם מכנהו החוזה מלובלין, אבל בפולין כינוהו הרבי מלובלין, ולא שלא חזה, אלא העיקר היה אצלם חלק הרבי [שבו כושנבר חלון בבית מדרשו והשובר נהגל מקפידתו, אמר 'ברכה לראש משביר ולמחר ישלם', ברכה לראש השובר, ולאחר שבת ישלם, וראיתי שיש שהסבירו כוונתו שבאמת השובר הוא מלובלין, ועבר רק אדרבנן ויש היתר של פסיק רישא דלא ניחא ליה, וא"כ לא חשיב מלאכה, אבל אם מקבל ברכה לראש משביר הוי תיקון, ולכן הוסיף למחר ישלם ושוב יחשב לקלקול, ובאמת אין אהנו יודע האם אכן לזאת היתה כוונתו].

עיון ב'תורות' הגלגולים

בדגל מחנה אפרים בראש פרשתן כתב 'שמעתי בענין הדין שאחד דן את חבירו לבית דין, ויודע בעצמו שבודאי הוא זכאי בדין והתורה מחייבתו, אל יקשה לו הלא תורת אמת היא ודרכיה דרכי נועם, כי זהו אמיתות התורה ונועם דרכיה, כי בודאי מסתמא היה חייב בגלגול העבר לאיש הדין עמו, וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו, וחבירו שלוקח עתה המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין, ואלה רבים בעניני דינים. וזהו שלומר שרימו זוה"ק (צד.) 'ואלה המשפטים' שהם דיני ממונות אע"פ שמן הנראה הם נגד האמת לפעמים, אך דהאמת הוא 'אילין סדורין דגלגולא', והיינו הבורא הכל ובורא כל הנשמות הוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו, ככה יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו בחסד וברחמים ובצדק ובמשפט אמת, לשפוט בין איש ובין רעהו ובין שורו וחמורו וכל אשר לו, כפי אשר יורה אלקים ויש בזה פתח רחב.

וכתב **רבינו שליט"א**: מש"כ הדגמ"א דעל מה שלוקח עתה המעות במרמה עתיד ליתן הדין, היינו על שעשה הדבר בדרך מרמה, אבל לא יחשב בשמא שבידו ממון אחרים ושחייב ממון לחבירו, שהרי בעצם הממון שלו.

וצ"ת לפי זה איך ישוב בתשובה על מרמתו, הרי לפי ידיעתו [שמגיעת רק למעשי בהאי גלגול] צריך להחזיר הממון, ושוב אין הדין כראוי, שהרי ע"פ האמת אינו צריך להחזיר לו יחשב מחמת מה שהוא חייב לו מהגלגול הקודם, ואם לא יחזיר הרי לא שב. ולא מסתבר דימנעו משמאי מלעוררו לתשובה.

ואולי יתעורר רק להתחרט על מעשיו מבלי להחזיר הכסף, ובכה"ג סגי כלפי שמאי בתשובה זו, שהרי אינו חייב בחזרה, ואולי ישיב כסף ויגלגלו משמאי שיקבל ממון זה **שנית** מחבירו בהתירא אחר שהשיבו, כגון שימחול לו על השבה או במתנה וכיו"ב, ומלכתחילה לא היה צריך לגזול והיה הקב"ה מגלגל הדבר בהתירא, אך כיון שעשה כך הניחו משמאי שיצליח ברמאותו, כי בא לטמא פותחין לו כמאמרם ז"ל (יומא לה:).

ובעצם הדבר שעתיד ליתן את הדין, נראה דחמיר טפי מנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך כפרה (עי' נזיר כג.), דשם האריכו בחילוקים אימתי צריך כפרה (עי' בפרדס יוסף סי' פ"ה וחי' עה"פ אלוקים חשבה לטובה, ובפ' נשא עה"פ וחי' יסלח לה), אבל כאן חשיב גם עשה **מעשה דאיסורא** אף שאין בידו ממון גזול.

והנה אם היה עובדא כזאת באתרוג שגזל מחבירו, וגלוי כלפי שמאי שחבירו חייב לו מחיר אתרוג זה בגלגול קודם, פשוט דלא נחשב 'לכס', כי אף שמגיע לו ממון זה, מיהו גוף האתרוג אינו שלו, ואף בחול המועד דא"צ 'לכס', מ"מ נחשב מצוה הבאה בעבירה מצד מעשהו האסור, אף שאין כאן גזל כלפי שמאי.

ואם קידש בו אשה קודם יאוש [והיא יודעת שהוא גזול, וניחא לה], צ"ת אם כלפי שמאי מקודשת (וע"י ש"כ בעבד"ד ח"ב עמ' קעו-קצו בכעין זה, ואכמ"ל).

(מפס"ס בפרשתן עמ' ד ובנספחים עמ' שמה-שמו)

חומרות והתלהבות עם שיקול הדעת הנכון

‘ואלה המשפטים’ (כא, א), ורש"י מביא מחז"ל 'למה נסמכה פרשת משפטים לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח'. וע"ד העבודה י"ל כי מזבח הוא הענין של האש והתלהבות לעבודת ה' - אש תמיד תוקד על המזבח, ואכן ווארימקייט און א ברען הוא דבר נחוץ וחשוב ביותר, אבל אין להסתפק רק בזה, כי ברגש בלבד יכול לטעות ולהגיע למחזות לא נכונים, לכן תושיב סנהדרין אצל המזבח, שהתורה תמיד תלווה אותך ותתן לך את השיקול דעת, וההלכה הצרופה והתורה כיצד צריך לנהוג, לא להחשיב ערך מסויים בעבודת ה' תוך כדי לרמוס דברים אחרים של תורה והלכה, תמיד צריך שהתורה תכונן את המזבח והתלהבות, איך מתי ואיפה, ואז אדם יודע שהוא הולך בדרך נכונה.

ודבר זה הוא מיסודות החסידות, להפעיל שיקול דעת נכון בכל המעשים, וכמעשה שספרנו כבר על **הרב מקוממיות הגר"ב מנדליון זצ"ל**, שנודמן פעם לירושלים ביום חורפי, ושרר קור גדול, ולא היו עמו בגדי חורף, וביקש מבנו גאב"ד קוממיות י-ם רי"י מנדליון שליט"א, לקנות לו צעיף להתחמם בו, שאל הבן את אביו הרי הנך נזהר בבגדי צמר [כדרך החסידים שהיו מקפידים בבגדי צמר מחמת חשש לשעטנו (ועי' שו"ת חת"ס או"ח סי' יז)], ענה לו אביו זו עצת היצר להצטנן לשני שבועות ולהיבטל מתלמוד תורה ולהתרשל בהנהגת הקהילה וכי', עכשו עלי לבטל את החומרא שנהגתי בה וכן ללבוש צעיף מצמר. ויש ללמוד מזה עד כמה צריך להיות ערום ביראה, דהמחשבה במושכל הראשון יכולה להיות שהיצר הוא שטוען לקנות מה שהקפידו לא ללבוש, אלא הוא היה ערום ביראה והבין בחכמתו שכאן עצת היצר הוא שלא לקנות, והכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים. וזה שאמרו חז"ל (מס' דרך ארץ וזוטא פ"ג) שאחד ממדותיו של תלמיד חכם, הוא להיות ערום ביראה, כי התלמיד חכם - סנהדרין אצל המזבח - משיג ערמה זו, לשים לב, שיחד עם הברען והתלהבות להפעיל שיקול דעת שלא להפסיד ע"י התלהבות.

(ליל ש"ק משפטים שקלים תש"פ)

מעלת וערך האדם כפי המצוות שבידו

‘אם עבד יגח השור או אמה כסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל’ (כא, לב), ובמושב זקנים וחזקוני פירשו הטעם דהתשלום עבור הריגת העבד הוא שלושים שקלים, כי מצינו לגבי ערכין שהערך של נקבה בת עשרים שנה עד ששים שנה הוא שלושים שקלים, ועבד ואשה כי הדין ניהנו דגמר לה לה מאשה דעבד מחזירי במצוות כאשה [ובתוס' (ערכין ב. ד"ה נשים) כתב דערכו כאיש, והגר"ע הסתפק אי זמן גדולות עבד כ"ב שנים כאשה, עי' גלינוי השי"ס גיטין מב: וציונים לתורה סי' לב. ועי' זרע אברהם לופטיבר סי' טו סכ"ב, ועי' קובץ הערות סי' יא אות יג].

וצ"ב דלכאורה כשדנים איך לשום סכום התשלום עבור הריגת העבד, ובאים להשותו לדין ערכין, יש לדמותו לערך האיש, שהרי הערך תלוי בכוח הגופני, והוא כאיש ולא כאשה.

אלא שיש ללמוד מכאן, דעיקר מעלת האדם וחשיבותו נמדד אך ורק לפי חיובו בתורה ומצוות, משום שמהם כל חיותו וקיומו, ומשפטי התורה הם כל מטרות האדם בהאי עולמא. ולכן עבד שאינו מחויב במצוות כאיש, אף כי כחו הגשמי הוא כאיש, אין לו הערך האמיתי של איש המחויב במצוות. ומזה יש ללמוד שלא יוכו עיני השכל בסנוורים מכל מה שהרחוב מחשיב, ולא לשקוע בגשמיות, כי אם האדם רוצה שיהיה לו חשיבות אמיתית, עליו להקדים את הרוחניות ועבודת ה' לפני כל עניני הגשמיות, ולזכור היטב את תפקידו בעולם הזה.

(פר' משפטים תשס"ט - עבד"ד ח"א עמ' מז)

מלאכת שמים בעצם המלחמה ביצר ותחבולותיו

פרשת השומרים, בספה"ק כתבו שמרומז על הפקדון שהפקיד השי"ת ביד כאו"א, שכל אדם מקבל כלים מהקב"ה לשמור, ולפעמים פושע, או עוד גרוע יותר שכל הנאה שלו - ששקוע בהנאות גשמיות, מי"מ כתבו בספה"ק שאם 'בעליו עמו', דהיינו שאינו מתנתק לגמרי מהשי"ת ואינו פורק עול מלכות שמים, יש לו תקנה [וכבר העיר בזה באוה"ח הק' (כב, יד) עיי"ש. ועי' מש"כ הרחידי"א בנחל קדומים פר' שלח סק"י עה"פ (יד, ד) ואמרו יושב הארץ וגו', ודבש לפי מערכת ש אות כא].

וי"ל שיש עוד מליצה טובה על ישראל, שהוא 'מתה מחמת מלאכה', וכדאמרין בגמרא (נ"מ יז). בעובדא ששאל שונרא מתבריה כדי להרוג את העכברים, ואכלה עכברים טובא, הרי באותה מלאכה עצמה נאנסה, וחשיב מתה מחמת מלאכה. והרי הקב"ה ברא ושלא אותנו להאי עולמא לעבדו ית"ש ולהתגבר על היצר שבראו, ואם האדם מציב מטרותיו בהאי עולמא שמלאכתו הוא לחלום עם יצרו וחילולותיו, אי"כ אף כשח"ו נכשל, מכיון שמלאכתו לבקר את הרע הרי יש לו פטור של מתה מחמת מלאכה. וזה חיווק ועידוד שאין להתייאש כלל, כי יש פתחון פה ובשמים מתחשבים עם טענות אשר הרעותי.

(ס"ג משפטים שקלים תש"פ)

סיוע משמיא לקדש עניני הרשות

‘ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח’ (כד, ו), ורש"י מביא דברי המדרש (ויק' ו, ה) 'ומהיכן היה יודע משה חציו של דם, בר קפרא אמר מלאך ירד בדמות משה וחלקו', והקשה **הרא"ש** (עה"ת) הא מה שביד אדם קיי"ל דאפשר לצמצם, ומשה היה יכול לחלקו, עיי"ש.

וע"ד העבודה י"ל בהקדם מה שאמר **האמרי אמת זי"ע** על מה דאמרין בגמרא (פסחים סח: דביו"ט בעינין שיהא חציו לה' וחציו לכם, דכמו דבחלוקת הדם היה נצרך מלאך, כמו כן ביו"ט שאנו מצווים לחלק את היום יש לכל יהודי הכוח של מלאך. והמכוון בדבריו, דחציו לכם אין פירושו שיכול לקחת לעצמו חציו שיהיה לגמרי להנאותו, אלא כמו שחסידיים פירשו שהכוונה לחצות את היום לאורך ולא לרוחב, וגם כשעוסק בחציו לכם עליו להיות תחת עומ"ש. ועוד יותר מזה, חציו לכם צריך להיות הרכבה מזוגית, ובכל חלק וחלק של לכם תהא מעורב ומעורה בו חציו לה'. ולעבודה זו נצרך כח מיוחד כמלאך.

וחלוקת הדם שהיתה בעת מתן תורה, על ידו נכנסו לברית, ויצאו מכלל בני נח למדרגת בני ישראל, ואמרו חז"ל (עי' זבחים קטז. מנחות עג: ועי' רמב"ם פי"ג מהל' מעה"ק ה"ב) דבני נח אין מקריבין שלמים, ופירשו **רבוה"ק זי"ע** משום שגוי יכול למסור דבר לגמרי לה', כמו קרבן עולה שהוא כליל, אבל שלמים דחציו לבעלים, דהיינו העבודה לערב הגשמיות והרוחניות, בזה אין שייכות לגוי (ועי' גלינוי השי"ס ביצה טז. ד"ה נשמה. וכלי חמדה פר' וירא אות ה). והקרבן שהקריבו בעת מתן תורה היה בהם קרבן שלמים, וחלקוהו את דמה, וכנ"ל.

ועבודת איש ישראל בהאי עולמא הוא להכניס קדושה בתוך מעשי אנוש, וכמו שהיה מרגלא בפומיה **דכ"ק אאז"ל** דברי הגמרא (תגינה טז). 'ישעה דברים נאמרו בבני אדם שלשה כמלאכי השרת שלשה כבהמה', שעבודת האדם היא לעשות ענינים הגשמיים לשם שמים וכשלשה דברים שבהם דומה למלאכי השרת. **ובעת שנעשו ממלכת כהנים וגוי קדוש, נצרך שיהיה להם הכח כמלאך, להצליח בעבודתם לקדש גם עניני הרשות.**

(פסח תשס"ג-ס"ד - עבד"ד ח"א עמ' רנד-רנו)

שובבי"ם

השיבונו אבינו לתורתך (ו)

עיקר החסידות יגיעה בתורה

דיבוריו היו כמו גחלי אש, ופעלו פעולה נמרצת על מי שמע אותם, וכל כונתו היה להכניס רוח קדושה, והתמדת התורה בלב בני ישראל, שזה יהיה העיקר, וכל עניני עוה"ז יהיו רק הטפל, וכאשר הוא בעצמו היה יגע בתורה מאוד, ולכל בני הנעורים בני תורה שבאו אצלו למד עמם איך יתנהגו, ועיקר שיתמידו בלימוד, ואמר בפירושו: כי **כעת עיקר החסידות הוא היגיעה בתורה, להכניס כל חושי ואיבריו בתורה, עי"ז יתקדש כל גופו ואיבריו בקדושת התורה**, והיא תורה הדרך אשר ילך בה אורח צדק ומישרים, והוא ז"ל בעצמו התמיד בלימוד התורה בכח גדול, ופעם אחת נתאכסן אצלו הגאון האדיר מו"ה ישראל יהושע ז"ל האבד"ק קוטנא בעמה"ס ישועות ישראל על חו"מ, ושמע את הלימוד בכח וביגיעה, ושבח הגאון את הלימוד מאוד.

[בהקדמת הכותב והמסדר של הספר חמדת דוד להרה"ק רבי דוד צבי מנייטשטאדט זי"ע בן הרה"ק מקאזמיר זי"ע ותלמיד הרבי מקאצק זי"ע. ועי' זרע קודש (פר' תרומה עה"פ ועשו ארון) 'ועיקר חסידות הוא התורה הקדושה בהתמדה', עיי"ש]

להכניס קדושת התורה בנפשו ואיבריו

‘ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם’ (כא, א), פירש רש"י ז"ל כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם. **דימה לימוד התורה לשולחן הערוך ומוכן לאכול**, כי כמו שהמאכל נבלע באיברים ולכן עושה פעולה שמתחזק הגוף ע"י האכילה, כן הלימוד בתורה צריך שיכנס בתוכו באיבריו, ושיכנס כל חושי בתורה, ויהא יגע להבין טעמי התורה, כדי שילבע התורה במוחו ובכל איבריו, ואז עושה התורה פעולה בקרבו להתקדש בקדושת התורה לנצח.

(חמדת דוד בפרשת)

וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות **ידיעת התורה והשגתה** על כל המצוות מעשיות, ואפילו על מצות התלויות בדבור, ואפילו על מצות תלמוד תורה שבדבור, כי ע"י כל המצוות שבדבור ומעשה הקב"ה מלביש את הנפש ומקיפה אור ה' מראשה ועד רגלה, ובידיעת התורה מלבד שהשכל מלווה בחכמת ה', הנה גם **חכמת ה' בקרבו**, מה שהשכל משיג ותופס ומקוץ בשכלו מה שאפשר לו לתפוס ולהשיג מידיעת התורה, איש כפי שכלו וכח ידיעתו והשגתו בפרד"ס. ולפי שבידיעת התורה המלווה בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכם, לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש, כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש, ונהפך שם להיות דם ובשר כבשר ואזי יחיה ויתקיים, כך **בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם, שולמה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים**, נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלווה בחכמתו ותורתו שבקרבא, וז"ש (תהלים מ, ט) 'ותורתך בתוך מעי'.

(תניא פרק ה)

העצה לטהרת וקדושת המחשבה

זה שאמר רבי פינחס בן יאיר (ע"ז כ:): **שהתורה מצלת מהרהור, היינו דוקא עיון שבתורה** [עיי"ש בפנים שמבאר באורך, שזה הביאור במ"ש רפכ"י שתורה מביא לידי זהירות], ומובן כן מסברא, שהיא מבואר מדברי הקדמונים **שהתיקון לעון עם התשובות המשקל הוא שיטרח לעיין בתורה**, ומחמת כי המחשבה מן המוח, מקום שיוצאים ממנו המים חיים מבית ה', לכן **כשמחמם המוח במחשבת העיון, בא החימום שבקדושה**, ומכפר על חימום הטומאה ר"ל. והגע בעצמך, אם העיון מועיל לכפר על טומאה שכבר טימא, לא כל שכן יועיל תחלה להנצל שלא יבא לידי טומאה, ושלמה המלך ע"ה לך המשיל את התורה, ואמר (שה"ש ה, יט) 'דדיה ירווך בכל עת', בא לרמוז שעסק התורה צריך שיהיה כמשל התינוק היונק משדי אמו, והעוסק בתורה בעיון להבין דבר על בוריו ולהבין דבר מתוך דבר, זה נמשל ליונק משדים, שמוצץ את החלב, מה שהיה גנוז הוא מוציאו ממקורו, כך הוא ממש דומה בדומה העוסק בעיון התורה.

(טהרת הקדש עמ"ס זבחים מהגאון רבי יצחק אשכנזי זצ"ל (נדפס תקנ"ג) הקדמה שניה, עיי"ש באורך)

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ישראל ז"ל
בן ר' אפרים פישל ז"ל ליברמן
נלב"ע כ"ח שבט תשי"ע
נדבת בתו מרת פ. שטיינברג

נדבת ידידנו
הרה"ח ר' מרדכי צבי שמירא שליט"א
לרגל נישואי נכדתו שחתי'
בת בנו ידידנו הרה"ח ר' זאב שמירא שליט"א
עב"ה החתן המופלג ר' ישראל אליעזר הרשברג הי"ד
בן ידידנו הרה"ח ר' שמוחה הרשברג שליט"א
יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים

נדבת ידידנו הרה"ג
ר' אברהם מרדכי ביאלוסטוצקי שליט"א
לרגל הולדת בנו שיחי'
יזכה לגדול לתורה לתופה ולמעש"ט
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

יומא דהילולא של כ"ק רבינו הבית ישראל זי"ע ב' אדר



השפעת הצדיק לכל אחד ולדורות

קרובים נתעלו ורחוקים נתקרב

איתא שביום ההילולא היו נאספים ללמוד מדברי החכם, ב' אדר יומא דהילולא של כ"ק אחי הבית ישראל ז"ל חל מיד אחרי ימי השובבים המסוגלים לתיקון ולתשובה, הוא ז"ל היה רגיל לרומם את החבריא ולדרוש מהם הרבה, אבל קירב גם את הנחשלים והנופלים, והצליח לפתוח להם פתח ולמצוא מסילות בלבבם להטותם מסט"א ולהכניסם לקדושה ונבלבד שלא יזיקו לטובים, עד שיתרגלו להיפרד מדרכם לגמרי. **בודאי כל אחד ואחד קיבל ממנו הוא או אביו טובה ביהדות, וגם מי שלא הכירו יכול לדבוק בדרכיו ולקבל סיוע מכוחו, וכאשר אי' באמרי אמת** (סו"פ תצוה) בשם **ספר הזכות** בענין מה שבפרשת תצוה - שנקראת תמיד בשבוע שחל בו ז' אדר - לא נזכר שמו של משה רבינו ע"ה, שזה הוא רמז שיכולין להאחז בצדיק הדור אע"פ שאין רואין אותו ואין מכירין אותו, והכח של משה רבינו נמצא בכל אחד ואחד, כי איתפשטותא דמשה בכל דרא ובכל נפשא [עכ"ל]. השי"ת יעזור שימליץ על כל ההולכים בדרכיו, שיזכו לסגל מעלות טובות ומידות טובות וקדושה, וממילא יתברכו בבני חיי ומזוני ויוושעו בכל טוב סלה, וזכותו יגן עלינו ועל כל בני ישראל לטובה.

(רבינו הפני מנחם זי"ע - ב' אדר תשנ"ג בביהמ"ד - אוצר דרשות ח"ב עמ' סט)

להרבות קדושה בעולם

אחר הסתלקותו של כ"ק **אאז"ל** היה ברצוני להתפלל יחד עם כ"ק אחי הבית ישראל ז"ל, אולם הוא הורני להתפלל לפני התיבה במנין לחוד, באומרו שבספרים אי' שאיש ישראל בחייו בזה העולם מביא קדושה, ובהסתלקותו נחסרת קדושה זו ממקומה, ולכן אומרים אחריו יתגדל ויתקדש שמיא רבא, והוסיף לומר שעתה שנסתלק כ"ק אאז"ל, שהיתה מעלתו גדולה למאוד והרבה כל כך קדושה, בודאי יש לומר יתגדל ויתקדש שמיא רבא. כפי שהבנתי דבריו היתה כוונתו עמוקה יותר, שהבנים צריכים לומר קדיש אחר אביהם כדי שהקדושה שפעל בחייו תישאר וימשיך כוחה.

והנה כפי שאמר **הבית ישראל ז"ל** שאיש ישראל בזה העולם צריך להרבות קדושה, כן היה הוא ז"ל. עוד קודם המלחמה, **בהיותו צעיר לימים, הורהו כ"ק אאז"ל לעסוק בהדרכת אברכים ובהקמת בתי ישראל נאמנים**, והוא עמל לסייע ביד כ"ק אאז"ל להכניס קדושה ולהקים יסוד בהעמדת דורות. שני ילדיו נעקדו על קדושת השם בחייו ולא השאיר אחריו זרע, אולם כבר אמר **כ"ק אחי הלב שמחה ז"ל** בראשית הנהגתו, כאשר רבים קראו לבניהם בשם 'ישראל', שכולם קרויים ישראל, בני ישראל, שהרי כולם הם בניו, ואחר שנסתלק הוא שהיה כל כך גדול והחדיר כל כך הרבה קדושה בבתי ישראל, בדור הקודם ובדורנו אנו, הרי בודאי שחסירה קדושה בעולם, ועל כן **מוטל עלינו להמשיך בדרכיו ולהשתדל להרבות קדושה וכבוד שמים, תורה שכל כך אהבה, שלום וכל המדות**. השי"ת יעזור שכוחו יסייע ביד כל ממישיכי דרכו והדבקים בכוחו, ואלו שרצונם להיטיב דרכיהם יהיה ביכולתם לעשות כן, ויהא מליץ יושר על כל כלל ישראל בעת קשה זו.

(רבינו הפני מנחם זי"ע - ב' אדר תשנ"ו בביהמ"ד - אוצר דרשות ח"ב עמ' ע)

כל אחד והבית ישראל שלו

קשה מאוד לתאר במילים את ההנהגה של **רבינו הבית ישראל זי"ע**, ואת ההרגשה שהיה לנו - דור שעוד זכה להנות מאורו, כי אפילו אלו שזכו להיות אצלו בחייו חיות, **כל אחד הבין וקלט את הנהגתו לפי הבנתו ומדרגתו**. וכעין מה שאמרו חז"ל (יומא עה:) על המן שכל טעם שהיו רוצים לטעום בו היו טועמים, ויש להבין, וכי דור דעה הוצרכו לכאלו תענוגים גשמיים, והרי המן ניתן להם לקיום נפשם, אך מכיון שהמן ביסודו הוא שפע רוחני, שהשתלשל לצורה גשמית, והרי **בטעם רוחני כל אחד ואחד מרגיש אותו לפי שאיפותיו ורצונותיו ודרגתו**, ואין הרגשתם של ב' אנשים שוה, וכתוצאה מהשינוי של כל אחד ברוחניות, ממילא נעשה שינוי בטעם הגשמי, שכל אחד הרגיש את הטעם שרצה, אבל שורש השינוי הוא בטעם הרוחני (ועי' שפ"א לקוטים סו"פ בשלח). כי כן הוא בכל דבר רוחני, שכל אחד משיג וטועם לפי מדרגתו. **ובודאי שלאילו שלא הכירוהו, קשה לתאר היטב מהות הנהגת הרבי זי"ע. אבל מוטל עלינו למסור לדור הבא מה שזכינו לראות**.

(פר' תרומה ב' אדר תשע"ב - עבד"ד ח"ב עמ' צו)

לשמוע קולו של הצדיק

איתא (עי' קדושי יג. ועי' רש"י יבמות קכב). שלאחר פטירתו של צדיק נתאספו לנקיטתו לשמועתיה, כלומר לחזור על הדברים שאמר ולסדרם. ובפשטות המכוון להלכות שנאמרו על ידו בחייו. אבל יתכן לפרש ביותר עומק, שהכוונה על **כח השמיעה שהשריש**, והרי המבוגרים שבחבורה שזוכרים את קולו של **רבינו הבית ישראל זי"ע**, ער האט געריסען און געעפנט יודישע הערצער און מגלה געווען די גוטע צינות וואס זענען דא אין יעדער אידישע נפש, **כל עבודתו היתה - והכן לבבם אליך**. וזה התכלית של יומא דהילולא, להתקבץ יחד, ולחזור על השמועות של הצדיק, **גוט דערהערען וואס ער האט געפאדערט**, ואז אם שמוע תשמע, אם תשמע בישן - כח השמיעה שהושרש כך, תשמע בחדש, וחז"ל אמרו ששפתותיו דובבות בקבר, ולא רק שפתותיו במקום שאינו נראה לעינים, אלא דובבות **ומעוררות בכל כל אחד שמעמיק בשמועותיו ודברותיו שאמר**.

(ס"ג משפטים שקלים תש"פ)

יראת חטא

אחד מן הדברים העיקריים שהרגיש כל אחד שדרך על מפתן דלתו, היה היראת חטא שהחדיר בלב הסובבים, והרי זהו עיקר עבודת הצדיק, להחדיר בלבבות בני ישראל יראת שמים, והסיוע שהיה מהרבי ביראת חטא, היה עד כדי שהיו כאלה שאמרו דרך גוזמא שכביכול מפחדים מהרבי יותר מהקב"ה, ובוודאי חס מלומר כן, אלא שבעת נסיון לפעמים קשה להתגבר על פיתויי היצר מחמת יראת שמים בלבד, כי אז אינו גלוי כנגד עיניו את מה שהוא עתיד ליתן דין וחשבון על כל מחשבה דיבור ומעשה, **ודמות דיוקנו של הרבי זי"ע, שהיום או מחר יראנו ויבחנו נפש, סייע לעורר בלב יראת חטא** (ועי' שבט מוסר פ"ב אות ו).

והנה ידוע מה שאמר הרה"ק **מקאצק זי"ע** לחסידיו, שרצונו מהם שלא יחטאו לא רק מחמת שאסור לחטוא, רק בעיקר מחמת שלא יהיה להם פנאי לחטוא. והרי **צדיקים זי"ע הגדירו את הבית ישראל זי"ע** כממשיך דרכה של קאצק, ולכן פעל בכמה וכמה אופנים שבכל זמן פנוי יהיו להוטים ועסוקים סביב הרבי ועניניו, וכל זאת כדי שלא יבואו לידי חטא. שאלתי פעם את אחד המשמשים בק' מדוע עשה הרבי עסק גדול מאגודת ההושענות לאחר חביטת הערבה, והרי ב'חדר' שלנו בפולין אצל רבוה"ק לא נהגו לעשות עסק מדברים אלו, והשיב לי דבר אמת, שהרבי הוא 'סוחר', וכל מקום שבידו להרוויח הרי הוא מנצל את ההזדמנות להגדיל העסק והלהיטות, להמשיך העולם אחריו בחבלי אדם ובעבותות אהבה, **ועי' יכל לקרב לבם לאביהם שבשמים**.

הן אמת שהרה"ק **מקאצק זי"ע** לא התכוון לסידור לוח זמנים צפוף סביב השעון, שעל ידי זה מחמת חוסר זמן פנוי לא יגיעו לידי חטא, אלא שכאשר עיסוקו בתורה ומצוות הוא כראוי, מתרומם מכל הבל עולם הזה, ואין לבו נמשך להתפתות בדברי היצר. אולם בכל זאת **הרבי זי"ע ראה אז צורך השעה, להחדיר יראת חטא לכל אחד לפי מדרגתו**, ובוודאי היו בעלי נפש בדרגה מרוממת יותר, אך הרבי זי"ע, לוקח נפשות חכם, ניצל כל דרך שיכל, **שלא יבוא שום אדם בכל מדרגה שהוא לידי חטא**. (פר' תרומה ב' אדר תשע"ב - עבד"ד ח"ב עמ' צו-צח)

...

סיפר לי הרה"ח ר' משה בטלן ז"ל שכאשר בא פעם אל **כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצוק"ל** שאל אותו הבית ישראל: הלא אתה הנך חסיד של הרבי מסקווירא, אמור נא מה הוא הגדלות של הרבי שלך. השיב לו רבי משה: 'י אך בין נישט קיין מבין אויף מיין רבי, איך פארשטיי נישט זיין גרויסקייט, נאר איין זאך קען איך זאגן, איך בין דאך געווען א בן בית איבער צוואנציג יאר, האב איך געזעהן אז ער איז א גרויסע חכם, און דער גאנצע חכמה לייגט ער אריין אין יראת חטא!'. **הבית ישראל התלהב למשמע הדברים וחזר ואמר: 'יראת חטא! יראת חטא!'** לימים לפני שביקר כ"ק מו"ח זצוק"ל בארץ ישראל, אמר לי הרה"ח רבי משה ז"ל: הנה תראה שכאשר אך יבוא הרבי לארץ ישראל תיכף יבוא הרבי מגור לראותו, ואכן כך היה, ביום הראשון שבו הגיע כ"ק מו"ח זצוק"ל לארץ ישראל כבר הגיע הבית ישראל לבקר.

(כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א מארה"ב - אמרות טהורות פר' עקב עמ' צבא)

כעומד לפני המלך

בליל שבועות תשל"ו הייתי אצל **כ"ק האדמו"ר מאמשינוב שליט"א**, ובאותה עת שאל אותי אם אהיה בטיש, שאלתי אותו באיזו שעה יתקיים, והשיב לי שאינו יודע מראש, כי איני יודע מתי יעלה בידי להתפלל, שהרי הגר"ח בחידושו על הרמב"ם (פ"ד מהל' תפלה ה"א) מבאר שהכוונה שהוא עומד לפני המלך הוא כוונה המעכבת בתפלה, מה המכוון 'עומד לפני המלך', ושאל היית אצל הבית ישראל? עניתו שלא, ואמר: **אני הייתי אצל הרבי הבית ישראל זי"ע איך האב ממש געזעצערט - הרגשתי פחד ויראה**, ושמעתי שכן הרגישו גם אחרים, לי פשוט קשה להרגיש כעומד לפני המלך, אבער **ביים דאווענען דארף מען כאטש שפידען אזוי וויא מו"ח'ט געשפירט ביים בית ישראל זי"ע - עכ"פ כך צריכים להרגיש כשעומדים בתפלה לפני הרבנו של עולם**.

[מפי בעל המעשה. וראה מה שאמר **רבינו שליט"א** (עבד"ד ירח האיתנים עמ' קט) יש יראה הנובעת מפעולות חיצוניות, כמו המפחד מהמלך מחמת יראת העונש, או מאימת הציבור הגדול המריע למלך וכדומה, ויש יראה הנובעת מיראה פנימית עילאה, כפחד התלמיד מן הרב הדומה למלאך ה', המביא אותו לידי יראת ה' טהורה ופנימית. וכעין שהעידו חסידים יראי שמים [שחלקם עדיין חיים עמנו היום] שנכנסו לזקני **כ"ק האמרי אמת זי"ע** כאן בארץ הקודש, כשלא היתה כל יראה חיצונית, וכידוע שהיה מקבל כל אחד במאור פנים, ולא הטיל אימתו על הבריות, וגם כן מלכתי פנימה מטילי אימה תיירה על הציבור עדיין לא באו לעולם, ובכל זאת **כל מי שנכנס אליו הרגיש בפועל שנופל עליו יראת ה' מקדושתו היתירה**. וכן היה אצל הרה"ק **מבעלזא זי"ע** גם אחר המלחמה הנוראה, כשעוד לא נולדה היראה מדברים חיצוניים המצויה כשנתברו ספסלי בבי מדרשא, ואפילו הכי העידו ומעידים אלו שזכו להיכנס אליו שהרגישו בחוש השראת השכינה ויראת הרוממות].

לעילוי נשמת אבינו
הרה"ח ר' חיים ב"ר יצחק ז"ל נפלאמכר
נלב"ע א' אדר"ב תשע"ד
נרדב ע"י בניו ונכדיו
לכבוד יום ה'א"צ שחל בשב"ק

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' אברהם מרדכי ז"ל
בן הרה"ח ר' טוביה ז"ל רובינשטיין
ריבם נהנו ממנו עצה ותושיה
יחי זכרו ברוך
ת.צ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב
לידורנו
הרה"ח ר' ישראל הלוי קורניק שליט"א
ממייסדי ביהמ"ס בלייקוק
לרגל חולדת בתו שחתי
ישראל שפירא ואחרון רחוקט
בשם חברי בית החסידים

אין לנו שיעור רק התורה הזאת

הכפיה כשקשה ללמוד

ויתיצבו בתחתית ההר (יתרו יט, יז), שכפה עליהם הר כגיגית (שבת פה), כי אף שבני ישראל אמרו נעשה ונשמע וקבלו באהבה, אך קבלת התורה היה לכל הזמנים, ואף ע"י טרדות הגלות וכדומה ידמו כי אינם יכולים ללמוד, גם כן לא ישגיח האדם על זה, וזה היה ענין הכפיה אז, לתת כח ללמוד אפילו בזמני הטרדות, כי אין שיעור רק התורה הזאת. ובדורות האחרונים כאשר הדורות מתעטים והולכים, אין שיעור רק התורה הזאת, לייגע עצמו בתורה ולקבוע עתים לתורה.

(בית ישראל יתרו תשט"ז ועוד, בית ישראל נח תשי"ז ועוד)

התבוננות ע"י לימוד התורה

בלבתי ברחובות ירושלים ראה אותי כ"ק אדמו"ר הבית ישראל מגור זצוק"ל וקרא לי לתוך ביתו והחל לשוחח עמי בארוכה. בתוך דבריו נענה ואמר: 'אמאליגע חסידים, קאצקער חסידים, גרויסע מחותן, היו מאחרים זמן תפלת שחרית, מען האט זיך צוגעגרייט צום דאווענען מיט א התבוננות - דער טאטע [הרה"ק האמרי אמת] ז"ל האט עס שוין מבטל געווען - זיי האבן זיך געדרייט פאר'ן דאווענען, געמאכט התבוננות. היינטיגע יונגעלייט דרייען זיך אהין און אהער, ארויף און אראפ, מיט'ן טלית אויפ'ן אקסל, כאפן מחותן. איך ווייס וואס זיי טראכטן דעמאלטס, 'שטותים והבלים! היינטיגע צייטן אין לנו שיעור רק התורה הזאת, מ'דארף לערנען און לערנען! צריכים למלאות הזמן ביגיעת התורה, ולא לפנות הלב לבטלה.

(כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א מארה"ב - אמרות טהורות פ' ויקרא עמ' לה)

חסידות בלא תורה אין לה שום ערך

רבינו הבית ישראל ז"ע נתן עינו ולבו על לימודם של הבחורים, ותמיד השגיח בעין פקוחה על בחורי השיבה, על סדר לימודם וניצול הזמן בשלימות במשך כל שעות היום, תמיד דירבן ודחף את הבחורים לתורה, לשבת וללמוד בהתמדה, שזהו הדרך היחידה שבידינו להשרות השכינה במעשי ידינו, מלבד מה שעמל ויגע כל ימי חייו להרבות קדושה וטהרה בישראל, ולהחדיר יראה טהורה בלבות בני ישראל, הקב חומטין שיש לערב בתבואה (ע"י שבת לא), אלא שעל האדם להיזהר שאל יטעה את עצמו לומר שאם הקב חומטין כ"כ חשוב שמבלעדי אומרים לו 'מוטב אם לא העלית', א"כ יכול הוא להסתפק רק בקב חומטין, ואין צורך בתבואה כלל, כי בוודאי גם על זה נאמר 'מוטב אם לא העלית', וצריכים גם את התבואה גופא, כי אין שום תועלת מקב חומטין בלבד (ע"י ח"י חת"ס שבת שם), וכדאיאת במשנה (אבות פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה. יראת שמים וחסידות בלי תורה אין לה שום ערך כי אינה יראה אמיתית ואינה מתקיימת (ע"י פני מנחם ויגש עמ' שסח), כמ"ש חז"ל (שם פ"ב מ"ה) אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד, ואין הכוונה רק כפשוטו שישלב בעבירות מחמת חוסר ידיעה, אלא גם ליראת שמים ולחסידות לא תהיה קיום, כי אין את

היסודות הנכונים שהוא התורה, ואין זה אלא רגש ודבר חיצוני.

יש לשנן ולהחדיר בעומק הלב דברי הרה"ק מקאצק ז"ע שאמר קודם הסתלקותו מעין צוואה לדורות 'מי שיניח את ראשו בתורה הנני ערב בעדו שיהיה ממנו בזה ובבא, ומי שילך עם רגש ריקם ילך לנוקבא דתהומא רבה' (ע"י שם משמואל תרומה תער"ב), וכידוע שצדיקים ז"ע הגדירו את הרבי הבית ישראל ז"ע כקאצקער חסיד, זו היא העיר וזו היא הדרך, וזה מה שהנחיל לנו, לא להסתפק בדמיונות שוא, וברגשות ריקם של חסידות, אלא להשקיע את כל החושים בתורה הק', כשלומדים בספרו הק' 'בית ישראל', ורואים תביעותיו ודרישותיו, קדושה וטהרה התגברות על היצר וכז', צריכים גם לדעת שהדרך היחידה להגיע לכל זה הוא רק ע"י הכלי זיון האמיתי כנגד היצר הרע, ע"י שמשקיעים כל הרצונות והתאוות בתורה הק', רק ע"י אפשר להתגבר על מזימות היצר ולהתעלות בקדושה וטהרה, וכמוכר פעמים רבות בספה"ק בית ישראל שאין לנו שיעור רק התורה הזאת.

(ב' אדר ב' תשס"ה - עבד"ד ח"א עמ' שפג-שפד)

התורה עצמה מטהרת

זכיתי לשמוע מפה קדשו של האדמו"ר הבית ישראל מגור ז"ע שאמר על דברי הגמרא בראש ברכות 'יהא קמ"ל דכפרה לא מעכבא, חז"ל הקדושים רוצים ללמדנו שכן אדם לא יטעה לחשוב שכאילו הוא אינו ראוי ללמוד תורה עד אשר יתכפר לו עוונותיו, ראשית כל צריך אני להיות נקי מחטאים, ואז אתיישב ואלמוד, ובכן, מיד בתחלת הש"ס למדנו חז"ל הקדושים: 'כפרה [גמר כפרה] לא מעכבא', אלא טבל ועלה והעריב שמשו, עכשיו שיתיישב וילמד תורה, שילמד וילמד וסוף כל סוף - דרך לימוד התורה - הוא כבר יזכה להגיע לגמר כפרה.

[הגרמ"מ שוליונגר זצ"ל - שיעורי משמר הלוי ברכות עמ' לו. ובספה"ק בית ישראל (אמור תשי"ח) 'זוה כלל גדול ביהדות, כלל הגדול והראשון בתורה שבעל פה, בתחלת מ"ס ברכות, הא קמ"ל דכפרה לא מעכבא, ומזה הלימוד לכל עובד ד', כפרה לא מעכבא, אף שאינו בסדר לגמרי לא יפסק מעבודתו']

יפתח לבנו בתורת

כשחסיד אחד אמר להרבי הבית ישראל ז"ע את אשר שמע מהרה"ק רבי משה מפילוב ז"ע שאמר וואס טוט מען ווען ס'לערנט זיך נישט [מה עושים כשיושבים ללמוד, והלימוד אינו עולה בידך], מניחים מטפחת על גבי הגמרא, עומדים מהספסל ומתהלכים אנה ואנה בחשבון הנפש, מפשפים במעשים, עד שהלב נפתח לתורה. לשמע דבריו האדמו"ר פניו של הרבי הבית ישראל ז"ע, בער כולו מרוב התלהבות, כשהוא מכסה לרגע את את קלסתריו במטפחת, ואמר: וכאן אומרים, נשארים לשבת ולא קמים ולא מסירים את העינים מהגמרא, מוסיפים להתנועע, ממשיכים להתאמץ ולהתייגע, עד שהלימוד עולה יפה, מ'לערנט און מ'לערנט ביו ווען ס'לערנט זיך.

(פאר ישראל ח"א עמ' שו)

העיקר הוא לימוד התורה

ב"ה, עש"ק פ' בשלח תשכ"א לפ"ק ירושלים ת"ו החיים והשלום אל כבוד ידידי החתן המופלג בתו"ש כמוה"ר שליט"א שמחתי מאוד כששמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנהיית לחתן, יעזור השי"ת שיהיה למזל טוב ולברכה והצלחה, מסתמא תבוא לנסיעה עוד קודם החתונה, וכבר זמן רב שמחכים עליך. ידידך המברך בברכת מזל טוב, י. מ.

ב"ה

גם אני דו"ש להחתן מוה' שיחי' לאוי"ט עם ברכת מזל טוב מהתקשרות שלך, יעזור לך השי"ת שתזכה לבנות בית נאמן בישראל. ראיתי שכותב לך י. מ. שי' למעלה בענין נסיעה. אבל לא זה העיקר, רק תראה ללמוד בהתמדה בעת הפנאי שלך, ולא תבלה הזמן לריק, וזהו העיקר. והשי"ת יעזור לך בכל הענינים לטוב.

א"ד ידידך הדוש"ט ישראל אלטר

יגיעת התורה

לא יגעת אל תאמין

בראשית ברא, ופירש רש"י 'כמו בראשית ברא', וחסר תיבה אחת, והקשו המפרשים 'הלא אין אדם מחסר בראש דבריו', אבל התורה מלמדת ממש להיפך מזה, שאף שאין אדם מחסר בראש דבריו, אבל אצל התורה חסר בראש, לרמז שצריך אדם לייגע עצמו להבין דברי תורה, וכדאיאת (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה) דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר ומה שחיסר זה גילה זה. היהודי הק' ז"ע אמר וכן איתא בפנים יפות (סו"פ בא) בשם הארז"ל חמוקי ירכיך מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר (סוכה מט:), ומצינו בגמרא חסורי מיחסרה והכי קתני, חמוקי ראשי תבות חסורי מיחסרה והכי קתני. כי אף שהעיקר חסר מ"מ ע"י יגיעה מתגלה, וכשזכה נתגלה לו דברי תורה עוד יותר, כעין מילתא דאתא בק"ו טרח וכתב ליה קרא, שמתגלה לו רזין דאורייתא.

(בית ישראל בראשית תש"ט מהאמרי אמת ז"ע, ואמרי אמת בראשית תרצ"ג)

לא להתרפות מלימודים קשים

שבת אחת בשעה חמש לפנות בוקר, הרבי הבית ישראל ז"ע יוצא כהרגלו לבקר בבית המדרש. לפתע הבחין בשני בחורים הלומדים מסכת שבת. תפס אחד מהם בדש בגדו, גררו אל השולחן הסמוך, שם ישבו הישישים ר' מוטל אוסטרובר ור' מוטל העלמער שעסקו יחדיו בלימוד שלחן ערוך חושן משפט עם 'קצות' ו'נתיבות'. 'נו, ראה, נרפים אתם נרפים! מה לך מתעצל בלימוד מסכת שבת, וכי אין כוחך במתניך לכל הפחות כשישישים אלו, ללמוד חושן משפט?! גער הרבי בבחור: 'מה מטרפה מלייגע את מוחך בסוגיות עמוקות!'. והסביר הרה"ח ר' משה ליפשיץ ז"ל, שהרבי רצה לומר, שלעת ערב כשהראש כבר עייף מהעיון היומי אז אפשר ללמוד מסכת שבת, אך בבוקר, כשהמוח צלול ועיניו יש להתייגע בחושן משפט וכדומה ולא לתת למוח להתרפות.

(ס' הזכרון להרה"ח ר' משה ליפשיץ ז"ל עמ' תתקלה)

עיקר לימוד העיון בגפ"ת וראשונים

מאחורי הקלעים התענין וניתב את בחירי התלמידים, איש כמדותו, באיזה מקצוע בתורה עליהם להתרכז. היה מעשה באחד המצויינים ביותר - הגה"ח רבי שלמה זילברשטיין זצ"ל, שכבר הספיק ללמוד כראוי כל הש"ס מרישא עד גמריא, והתכונן ללמוד בימים הבאים טור ושו"ע הלכה למעשה, אולם הרבי הבית ישראל ז"ע, הורה לו שיתחיל ללמוד חומש גפ"ת בעיון, ולחדש חידושים, כשהוא עומד על כך שלא ימוש מפיו ספר חידושי הרי"מ על הש"ס.

[פאר ישראל ח"א עמ' תכו. ובספר זהב שבא מחידושי הגר"ש זילברשטיין זצ"ל (עמ' ה) מובא ממכתב רבינו שליט"א 'וכדומה שמתאים ע"ז מאמר חז"ל 'דבריהם זכרונם', כי הגה"מ נודע בהתמדתו בלימוד בעיון ובהעמקה לרדת לעומק הענינים, ובודאי ישמח לב המעיינים בתוה"ק להגות בספר הזה']

ספר ביאורים והערות הוא בעיקר לבאר דברי הראשונים ושיטתם במהלך הגמ', על יסוד מה ששמעתי מאיש האלוקים כ"ק האדמו"ר הבית ישראל ז"ע שאמר לי בבחרותי שעיקר לימוד העיון הוא בדברי הראשונים.

(הגרי"מ קנבילוביץ זצ"ל בראש ספריו ביאורים והערות)

ברכת מזל טוב

לדידנו
הרה"ח ר' יהודה זאב הכהן כהנשטאם שליט"א
לרגל התחלת הנחת תפילין
לבנו אהרן צבי שיחי'
משפע מצוות תפילין יתמשך עליו
להיות לו חיים ארוכים ושפע קודש
מאחלים: משפחתו וי.ה.כ.

נדבת ידידנו

הרה"ח ר' ישראל הלוי קורניק שליט"א
לרגל הולדת בתו תחיה'
יזכה לגדלה לתורה לחופה ולמעש"ט
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

נדבת ידידנו

הרה"ח ר' אהרן יהושע סג"ל שליט"א
לרגל הולדת נכדו שיחי'
בן לבנו ידידנו
הרה"ח ר' שמחה בונם סג"ל שליט"א
יזכה לרוות נחת מכל יוצא'
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

צא וכבוש להם את הדרך

עדיין מהדהד באזנינו קול הקודש של רבינו הבית ישראל זי"ע בסי"ג פרשת ויגש תשל"ז, שבועות ספורים לפני פטירתו, שיעקב שלח את יהודה להורות לפניו, ובמדרש אמרו 'צא וכבוש להם את הדרך' - איזהו גבור הכובש את יצרו, קשה לבטא זאת במילים, אבל הדברים חדרו לשיתין שבנפש, והם שם גם עשרות שנים לאחר מכן. זוהי התכלית והמטרה שלנו בהאי עולמא, **להבין היטב שהעוזה אינו אלא דרך, ועי"ז לכבוש יצרנו ולהתרומם מהגשמיות**. יעזור השי"ת שנוכל לתקן את דרכנו ולעשות נחת רוח ליוצרנו בכל מעשינו.

(פ"ר תרומה תשע"ג - עבד"ח ח"ב עמ' קג)

רבינו הבית ישראל זי"ע היה רגיל לחזור על דברי **הצור המור** על הפסוק (שמות ד, כד) 'ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו למרע"ה, כי רצה להענישו על שלא נזדדו למצוות כהוגן ולקח אשתו ובניו עמו, ולא היה לו ללוקחם, **כי חברת האשה ובנים היא עכוב על האיש להתדבק בה' ולקיים רצונו ית"ש**, ולפי שהוא היה בדרך מצוה ולא היה לו לקחת אשתו ובניו, ויבקש המיתו שהיה העונש.

ואמנם הרי הוא צוה ויעמוד - אלו אשה ובנים, והם מקשרים את האדם להאי עולמא. בין חמתה הטרדות והרחיים על צווארו שעליו להתעסק בהם, ובין מבחינות אחרות שזה מקשר את האדם לגשמיות ועניני עולם הזה, וכשנולד לאדם בן [שהו כבר רחיים ורכב על צווארו], והוא נקשר עם עוד קשר לעולם הזה, ומה עושים שלא תהא זאת לעיכוב לעבודת ה'. אך יש ללמוד מראש פרשת יתרו - שהוא הקדמה למתן תורה, וכמ"ש **בשפת אמת** שזה כהקדמת דרך ארץ לתורה, דכתיב (יתרו יח, ד-ג) 'ואת שני בניה אשר שם האחד גרשום כי אמר גר בארץ נכריה, ושם האחד אליעזר כי אלקי אבי בעזרי ויזלני מחרב פרעה', ובמושג זקנים דקדק דהול"ל כי אמר אלקי אבי בעזרי כמ"ש בגרשום כי אמר גר וגוי, ועוד שהיה לו להקדים שם אליעזר לפני השם גרשום, שהרי ניצל מחרב פרעה קודם שנעשה גר בארץ מדין. ועוד צ"ב אמאי נכפל טעם קריאת שמו גרשום 'כי אמר' וגוי, כבר בפרשת שמות כתיב (ב, כב) 'ויקרא שמו גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה', ואטו בכל פעם שזכיר שם האדם זיכיר הטעם למה נקרא כן - כי אמר וגוי. והנה משה רבינו ע"ה היה איש האלקים, ואין לנו השגה במדרגותיו כלל, אבל הפסוקים נכתבו כדי ללמד אותנו אחרות יושר.

אלא שהתורה רמזה הצעה היעוצה איך לא לשקוע בחללי דעלמא, שעוד לפני זכירת 'אלקי אבי בעזרי', לומר לעצמו: 'גר הייתי בארץ נכריה', שבאנו כאן להאי עולמא לזמן מה וכפרודור בלבד, וזה 'כי אמר' - כי אין הכוונה רק אז כאשר קרא שם לבנו גרשום על שם הגירות, אלא אמירה תמידית, וככל שהבן גדל הרי הוא צריך להתעסק יותר בעולם הזה, **והעצה כנגד זה הוא לומר באמירה תמידית 'גר הייתי בארץ נכריה', אני לא שייך לכאן - לעולם הזה**, וכלשון חז"ל (ירד ארץ זוטא פ"א ה"א) כל מה שיש בעוה"ז אין לי חפץ בו לפי שאין העולם הזה שלי.

אמנם על כל אחד לעבור את עולם הזה, ומקיימים מצוות עם האשה ובנים, ואי אפשר להגיע לעולם הבא בלי עולם הזה, וכמבואר בשפת אמת (חוקת תרל"א) שעולם העליון נקרא עולם 'הבא' משום שהוא בא מתוך העבודה של עולם הזה, ורק ע"י החיים כאן בעולם הגשמי אפשר לזכות לנחול עולם הבא הרוחני, אבל זה דווקא ע"י שזוכרים שכל העולם הזה לא נברא עבור הרבות הנאות גשמיים, אלא לכדי להתכונן לעולם הבא.

וזהו 'דרך ארץ קדמה לתורה', מלבד המכוון כפשוטו להתנהג בדרך ארץ ומדות טובות, ולעסוק ביישוב של עולם כדברי רבינו יונה, טמון בדברי חז"ל עומק, **דרך ארץ - היינו המעבר והדרך שאנו צריכים בעולם הזה בתוך הארציות**, אמנם אלמלא חטא העגל, היינו כמלאכים חרות מן היצר ומן החטא, בדרגה גבוהה, אבל אחר שחטאנו, נגזר עלינו לחיות בעולם הזה עם הארציות ונסיגות היצר, וכדי לזכות לתורה נצרך להקדים 'דרך ארץ' ההיגיון לזכות איך לחיות בתוך המעבר בעולם הזה הגשמי, ורק **על ידי שהאדם חדור בדיעה ואמירה מפנימיות לבו 'גר הייתי בארץ נכריה'**, שכל עניני הארציות שצריך לעסוק בהם אינם אלא דרך - מעבר ופרודור, ולא מטרה בפני עצמם, אזי בידו להתגבר על הגשמיות ולהתרומם.

(מתוך טיטוס ס"ג יתרו תשפ"א)

לבלתי ידה ממנו גידה

עומדים אנו בשבת קודש לפני היומא דהילולא של **הרבי הבית ישראל זי"ע**, כתיב (כב, א) 'אם במחתרת ימצא הגנב, ובמר הבית ישראל זי"ע' (ליל ש"ק משפטים תשל"א) **מה שפרשו באקצא** אם במחתרת - אז מגרעבט און מ'זיכט, ימצא הגנב - קען מען טרעפען די גנב, כי האדם יכול להחזיק את עצמו לשיינע איד, חסיד, למדן, אבל אם מחפש וחופר בלבו, ימצא הגנב, ויווכח לדעת מצבו האמיתי, כמה עוד חסר לו בעבודת ה'. ואם על לימוד התורה אמרו חז"ל (מגילה ו:) 'יגעתי ומצאתי תאמין, על עבודת הלב עאכ"כ, אם מייגע היטב ימצא את הגנב שבלבו, ופירש עוד בשם **הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובוצא זי"ע** לפי מה דאיתא בגמרא (ברכות סג, לפי גיסת העין יעקב) 'גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי' [ונדו לפרש אם נאמר לשבח או לגנאי]. שהמימרא קאי על הרוצה להטיב דרכיו, והנה איתא בגמרא (סנהדרין קג) גבי מנשה שרצה לעשות תשובה, ומלאכי השרת סתמו חלונות הרקיע כדי שלא תתקבל תפלתו, ועשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע מתחת כסא הכבוד כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין, והנה אצל מנשה הרי היו חטאים קשים ביותר, ואם שם היתה חתירה מתחת כסא הכבוד, בוודאי מי שאינו כ"כ רשע **שתשובתו יכולה להתקבל ע"י חתירה**, וזה פירוש הפסוק 'אם במחתרת ימצא הגנב' אם הגנב ממציא את עצמו וחותר פתח לעשות תשובה, הרי חותרים עבורו לקבלו בתשובה, גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי. אבל זה צריך להיות במסירות נפש, לחתור לעצמו חתירה בכדי להתקבל בתשובה, דכמו שגנב כשבא לגנוב במחתרת - במסירות נפש - 'אין לו דמים', כמו כן כשירצה לסור מהרע, אין לו להתייאש, כי בוודאי הקב"ה יקבלו.

המשיגיה הגה"ח רבי גד'ל אייזנר ז"ל - שלזכרו אוי תאות כל נפש, סיפר מעשה - שיש בה כמה משמעויות, על גנב שהיה חודר לבתים בלילות דרך הארובה, פעם אחת ברדתו מהארובה ראה שהגיע לבית הרב שהיה ער בלילה ועוסק בתורה, והרבנית היתה ערה כדי לשמשו, והגנב במבוכתו אמר שבא לרב לשאול שאלה, והרבנית התפללה מאוד שאם כן אמאי הגיע דרך הארובה, ובחשבה שהגיע מן השמים לשאול - כי תורה לא בשמים הוא, הכניסה אותו לפני הרב, וכששאלו הרב מה שאלתו, אמר הגנב: רבי וויא קריכט מען ארויס פון דא, איך יוצאים מכאן. **זה השאלה שכל אחד ואחד מאתנו צריך לשאול ולצעוק מנהמת לבו 'רבי, רבש"ע, וויא קריכט מען ארויס פון דא'**.

ודבר זה הוא בבחינת 'הוא היה אומר' של **הרבי הבית ישראל זי"ע**, וצדיקים דומים לכוראם, שכל מהותו היה שהחזיק במדתו של הקב"ה שחושב מחשבות לבלתי ידה ממנו גידה, **ולא היה לעולמים שהרחיק ממנו אנשים מבלי ליתן להם תקוה ודרך חזור**, ואפילו האנשים היחידים - שאפשר לספור אותם אפילו על כף יד אחת - שהרחיק מבית המדרש, לא היה לכבוד עצמו בגלוי, ולא לכבוד עצמו באיטאלא של כבוד שמים, אלא אך ורק כשחשש שאחרים יכולים ללמוד מדרמיהם לרעה, וגם להם אמר שיבואו דרך הפתח הקטן למטבח דירתו מרח' מלכי ישראל. כי תמיד בכל מצב שהוא יש דרך לצאת ולהתרחק מהרע וליכנס לטוב, במסירות נפש, ואין לוותר כלל, ואפילו אם נזרק מהדלת, חותרים ונכנסים דרך החלון, אפום מחתרתא רחמנא קרי.

(ס"ג משפטים שקלים תש"פ)



בזמן **הרבי הבית ישראל זי"ע**, היו נכנסים לקו"פ דרך המרפסת שדרכה הגיעו לחדר המתנה, עם השנים הקהל גדל, ולא הספיק המקום שבוחר המתנה, הוצרכו האנשים להמתין במרפסת הפתוחה, כששמע הרבי שיש עולם גדול הממתין בחוץ, דאג להגן עליהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, והורה שיכנסו לבית המדרש, ודרך שם יכנסו לחדר המתנה, באו רחוקה ואמרו לו הרי אמרו חז"ל (שם) יעשנו קפנדריא (ברכות סב: מגילה כט:), והגם שרוב הממתנים אמרו תהלים או עיינו בספר, אבל הרי הגיעו גם אנשים פשוטים מעמך בית ישראל, מכל החוגים. קרא הרבי **להגה"ח רבי יצחק מאיר קנובלוביץ ז"ל** וביקש ממנו לברר הלכה זו, אם יש בזה חסרון לעבור דרך הבית מדרש, ובשעתו הייתי אבדלחט"א והתברותא של רבי יצחק מאיר ז"ל, וכדורו ללמוד באופן יסודי, מסוגיית הגמרא והראשונים, למדנו ה' בית הכנסת עם הפוסקים, ובררנו את ההלכה שזה לכתחלה, ואין שום בית מיחוש כלל, וזה הניח דעתו של הרבי הבית ישראל זי"ע. **והרי זה היה כל מהותו של הבית ישראל זי"ע, שממקום קדשו ירד אל העם, לדאוג לשני לגשמיות, ולדאוג לו ברוחניות, ומסר את נפשו על כך, להגן על כל אחד ואחד מפני החמה ומפני הגשמים, וזה הפתח של טהרה**.

(ע"ח אייר תש"פ)

עיקר החומרות בשמירת הקדושה

וענין זה דשהייה והטמנה, **למדת בשעתו בעיון עם כ"ק האדמו"ר רבי ישראל אלתר זצ"ל מגור עם הטור שו"ע ופוסקים**, ודעתו כמ"ש שמדינא אין צורך להחמיר כהחזו"א זצ"ל שלא להשתמש בפח כגרופה לשבת, שלדין דקיימא לן כחנניא, וכמבואר ברמ"א אין לחוש שצריך רק היכיר ודי בפח, והוסיף לזה נימוקים.

ואגב, אכתוב **כלל גדול שגילה לי אז האדמו"ר זצ"ל**, בענין החומרות שמחמיר לעצמו, ואף שביקש ממני לשמור הדברים בסוד, מ"מ כעת לאחר פטירתו אין צורך עוד להסתיר הדבר, וגילה שבעצם **משתוקק מאד להחמיר לעצמו ככל הדעות והשיטות והחששות**, והוא מוכן ומוזמן לכך, רק מאחר שמצוי שמנהגיו מתגלים לחסידיו אפילו אם משתדל להסתירם, ורבים נוהגים כן אחריו, לכן הוא שוקל תמיד אם כדאי לו להחמיר אפילו לעצמו, כיון שאם יחמיר אפשר שחלק מהחסידים לא יתנהגו כמוהו, שידימו שזה קשה, וחשש ששוב לא ינהוג המנהגים שתיקן לרבים אפילו החשובים, שידימו שאינו אלא מחמיר מדי.

והציע לדוגמא שימוש באלקטרי בשבת, שהחזו"א זצ"ל מחמיר בזה, ומשער שחלק מחסידיו בערי הארץ לא ינהגו כן, ושוב לא ירצו לנהוג כמנהגיו גם במנהגים חשובים, שידימו שמחמיר יותר מדי, ויצא שכרו בהפסדו כשמחמיר אפילו לעצמו.

וסיים אז שבחר לעצמו כלל גדול, **שעיקר החומרות וסייגים בדורו של משיח הוא בתיקון מדת היסוד, ובזה הוא דוקא המחמיר מאד**, ובזה לא איכפת לו אף שחלק ניכר לא יוכלו לעמוד בו, **שהו העיקר בדור הזה**.

ואמר, שגם בזה הלא הוא **מחמיר רק על להבא, ולא בתיקוני תשובה על העבר**. אבל בשאר חומרות העיקר לשמרו כדן הש"ע, והמחמיר לעצמו לצאת מכל חששות תבוא עליו ברכה, אבל בלי רעש ובצינעא דוקא, ע"כ תורף דבריו.

(מועדים וזמנים ח"ז סי' קמג)

מודה ועוזב ירוחם

כולם יודעים שאצל **הרבי הבית ישראל זי"ע** אם הרחיק מאן דהוא שנכשל בדבר מה, ורצה שיחזור לקרבו, היה צ"ל 'אכן לא הייתי בסדר אבער איך נעם זיך פון היינט און ווייטער', וכשהיתה החרטה באופן זה חזר ונתהפך להיות בבחינת אהיה אשר אהיה בכל מצב שהוא, ושב ורפא לו, וזה שאמר הכתוב (הושע יד, א) 'ארפא משובתם אוהבם נדבה', נדבה דייקא, מה שנדבה רוחו להתעורר.

(ס"ג תרומה תש"ע - עבד"ח ח"א עמ' נז)

לכבוד נשמת

בעל ההילולא

כ"ק הרבי הבית ישראל זי"ע

הנוצח ע"י משפחתו

ברכת מזל טוב

לידידתו הרה"ח ר' דוד ליברמן שליט"א

והרה"ח ר' מרדכי מנחם מנדל ליברמן שליט"א

לחולת הנדב - הגון

יכול לזכות נחת מכל יוצ"ח

ברכת משפחתם

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' אברהם מרדכי ז"ל

בן הרה"ח ר' טוביה ז"ל רובינשטיין

חיל נאמן לרבנותו הקדו' וצוקללה"ה

גלבי"ע ז"ל גדר תש"ע

הנוצח ע"י מוקירי זכרו

לרפואת

קלמן מרדכי בן שרה ליבא

לרפואה שלימה

בתוך שאר חולי ישראל

מאת ידידיו ומוקיריו



הדרכות להתחזק בעבודת ה'

איש את רעהו יעזורו

זכויות המקרב אחרים לעבודת השי"ת

וראוי לך, אחי, לדעת, כי זכויות המאמין, אפילו אם יהיה מגיע אל התכלית הרחוקה בתיוקן נפש לאלקים יתברך, ואילו היה קרוב לגביאים [למלאכים] במדותם הטובות ומנהגיהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם הזכה בו, אינם זכויות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה, ומיישר הרשעים אל עבודת הבורא, שזכויותיו נכפלות בעבור זכויותם בכל הימים ובכל הזמנים.

(חובות הלבבות שער אהבת ה' פרק ו')

להכניס יראת שמים באחרים

כבר מתחילת הבריאה הוטבע שאין לו לאדם להיות לבדו - 'לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עוזר כנגדו' (בראשית ב', יח), ולרמז בא שאין לאדם להיות לבדו לעצמו, אלא עליו לקיים 'איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק' (ישעיה מא', 1), לסייע לחבירו, ובמשנה (סנהדרין לו.) למה נברא האדם יחיד? שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, שמכניס יראת שמים בנפש האדם כאילו קיים עולם מלא, לעשות נפשות לקרבם לעומ"ש. וגם אח"כ שנשאל קין 'איזה הבל אחיך' ואמר 'לא ידעתי השומר אחי אנכי' (בראשית ד, ט), לא נכונה היתה תשובתו, כי זה לא טוב, רק שצריך להיות גם שומר אחיו, לסייע ולעזור לחבירו. **וזה יסוד גדול בעבודת השם, לא להיות לבדו, אלא להכניס יראת שמים גם אצל השני.** (בית ישראל בראשית תשי"ט תשכ"ח)

ברוחניות אין חיך קודמים

קדושים תהיו (קדושים יט, ב), פרשה זו נאמרה בהקהל (ויקרא כד, ה), נראה הרמז בענין הקדושה בלשון רבים, שאחד יעשה טובה להשני, **ובלי חיזוק אחד לחבירו אי אפשר להגיע למה**, ואף אם האדם חוטא לא להשליך הכל על החוטא, אלא יסבול עמו ויסייע לו, כי כשאי אפשר לו בעצמו לשוב מחמת ההתרחקות מהחטא, יכול חבירו לעשות לו טובה, רבים יכולים לעבוד את ה' ביעזר ידו איש את רעהו יעזורו. ואף מי שאין לו כוחות, אם תשפיע על אחרים, הוא מתגבר, ואם תכלים אהבת ה' ודברי תורה בחברך אז תתחזק אתה ג"כ ביותר.

ואף שיתבטל קצת האדם בעזרו לחבירו, לא ישגיח על זה, כי בענין יהדות צריך לעזור לחבירו, ואף שרבי עקיבא דרש בעניני גשמיות 'חיך קודמים, מ"מ **בעניני רוחניות אין חיך קודמים**, כי בתורה שווים הם, ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה - להביא את חבירו לתורה למצוות, 'כמוך' - שכדאי הדבר ועושה טובה גם לו בעצמו, **וכי אצל** [האמרי אמת ז"ע] אמר בשם **החידושי הרי"מ ז"ע** על הפסוק (קהלת ד, טו) 'טובים השנים מן האחד וגו' כי אם יפולו האחד יקים את חבירו, יפולו לשון רבים, אף שהוא ג"כ נופל קצת, טובים השנים, והוא בודאי יקום ויתנשא, מאיר עיני שניהם ה' (משלי כט, ג).

[בית ישראל קדושים תש"ט תשי"א תש"כ תשל"ג, כי תצא תשכ"ג. ומש"כ רבינו הבית ישראל ז"ע שברוחניות אין חיך קודמים, כ"כ חתם סופר בתורת משה פ"י קדושים, ובאגרות משה (אהע"ז ח"ד סי' כו) חולק עליו, ורבינו שליט"א (מפס"ס נספחים לפ"י קדושים עמ' תצד-תקא, וילקוט שיעורים סוגיות סי' טז) האריך לתרץ כל קושיותיו ולבסס שיטת החת"ס והבית ישראל ז"ע]

לעזור לשני - זה כל הבית ישראל

נכח פעם הגה"ח ר' בעריש הפסקה ז"ל בשיחת אברכים ששוחחו על דרך עבודת האדם בעולמו, הדיון נסוב על מה להעדיף, האם לשקוד על תיוקן עצמו, או לעשות למען הזולת. ויכוח עתיק יומין זה תמשך והתארך, כשכל אחד מביא ראיות לכאן ולכאן. היה זה רבי בעריש, שהרים לפתע את עיניו מהגמרא, וסיכם בתמציתיות בהירה כדרכו: **'שצריך לעזור לשני - זה הרי כל הבית ישראל'**, אמר, 'אבל אסור לו לאדם לשכוח את נשמתו. המצוקה מתחילה כשהיצר מסית את האדם לעשות למען עצמו ומתעטף באצטלה של עשייה למען הזולת.

(פני הדברי עמ' תרפח)

בדרך טובה וישרה - שמעד ונפל באופן חד פעמי, אבל **המואס ברע מעיד על עצמו כלפי שמיא שזכה בעזרתו ית"ש להתייצב על הדרך הטובה והנכונה**, ולפיכך זה עבודתו של כל אחד ואחד ע"כ היו דברי קדשו לבני 'החברה'.

וכידוע נהג **הבית ישראל ז"ע** לקרוא ולהזמין את הבחורים משומעי לקחו לשנות 'תה' בביתו, והנה פעם אחת שהוזמנתי אליו הגיש לי תה עם חלב שהתקלקל, ולא היה ראוי לשתיה כלל, ואני שלא ידעתי ברכתי שהכל והתחלתי לשותה, אבל מיד הפסקתי השתיה, אולם הבית ישראל ז"ע עמד עלי וצווי לאמר ששה שותה, ומרוב פחד נסיתי להמשיך, אבל לא יכולתי, אז לקח הבית ישראל ז"ע את ספל התה מידי וקירבו אליו והריחו, ועל אתר הרעים בקולו, ואמר אה זה טוב שזה מגעיל אותך, שכן כך **לומדים שחייבים להגלע מכל דבר רע**, ואז הניח את הספל על השלחן ונפרד ממני לשלום, **כשקולו זה החוצב להבות אש בבחינת 'קול דלא פסק' ממשיך להדהד באזני עוד שנים רבות**, ז"ע.

(אהבת יעקב מכתבים עמ' תלג-תלד)

ג' יסודות בעבודת ה'

כאשר באתי בפעם הראשונה לשמחת תורה **לרבי הבית ישראל ז"ע**, ואני עדיין בחור בישיבת 'לבוברוקה' בבני ברק, כאשר נכנסתי לקבלת שלום, שאלני לסיבת בואי, וכאשר עניתי שבאתי לשמחת תורה, שאל מיד: האם בישיבה אין תורה? לרגע נבוכתי, כי לא רציתי להתבטא באופן שימעט מאוירת הישיבה, ואז נפלטו ממני המילים 'אני רוצה להיות כאן', הוא התבונן בי רגע קט ופטרני לשלום. הרגשתי שהקשר עמו הוכפל, עם קבלת ה'הצהרה' שלי, והוא נהיה בר קיימא.

לאחר זמן כששאלני על מצבי הרוחני, השבתי 'צריך סייעתא דשמיא', מיד השיבני: 'קודם כל צריך סייעתא דארעא'. בפעם השניה כשעניתי לכך 'בעסער', השיבני: 'אין נאך נישט גענוג'. בשלישית כששאלני ואמרתי 'בסדר', באה האזהרה: 'פיגול חוזר וניעור'.

לימים הבנתי שאלו ג' יסודות, שהנחה תמיד את הבחורים שבקשו להתחזק. א. לא לחכות לסייעתא דשמיא באפס מעש מעצמנו. ב. לא להסתפק בהצלחות חלקיות, אלא להתמיד בשאיפה לשלימות. ג. גם כאשר מצליחים להתגבר, צריך לעמוד על המשמר, ולא להיתפס לאשליות 'לי זה לא יקרה שוב'.

(מרשימות רבי אלחנן פנוש שליט"א - יתד נאמן מוסף שבת קודש משפטים תשע"ז)

חברים טובים והעצה לטהרת המחשבה

שתי הדרכות יסודיות קבלתי בפעם הראשונה שהייתי אצל **הרבי הבית ישראל ז"ע**, האחת, כאשר שאלני אם יש לי חברים טובים, ועניתי בנימה של 'פשיטא', הרי היום אני בישיבה קדושה, ועל כך העיר והזהיר 'דע לך, שאפשר שיהיה בחור עם פאות ארוכות כאלו [כשהצביע על פאותיו], ובכל זאת מקולקל, והשניה, כאשר פטרני לשלום, אמר, **שהאמצעי לזכות לטהרת המחשבות, הוא להשקיע הראש בלימוד התורה**.

(מרשימות רבי אלחנן פנוש שליט"א - יתד נאמן מוסף שבת קודש משפטים תשע"ז)

לנסות שוב ושוב ולא להרפות

הרבי הבית ישראל ז"ע היה רגיל לומר דכתיב בפרשת ויצא שיעקב אבינו ע"ה אמר לרועי צאן 'הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה', והקשה **השפת אמת ז"ע** וכי יעקב אבינו לא ראה ש'האבן גדולה על פי הבאר' ואי אפשר להזיזה לבד, ואמר שטענתו של יעקב אבינו היתה שהיה להם לנסות ולראות אולי יוכלו להזיז את האבן - **מ'דארף וועלען און פראבירען**, כי מה שאפשר לעשות חייבים לעשות. ולכאורה מהיכן ידע יעקב אבינו ע"ה שלא ניסו, אלא שאפילו שלא הולך, בכל זאת צריך לנסות שוב אולי ילך, **א יוד דארף שטענדיג פראבירען נאכאמאל און נאכאמאל, לא להרים ידים אלא לנסות פעם ועוד פעם**.

(רשימות השומעים מהנאמר בקו"פ)

רבינו הפני מנחם ז"ע בתוך השנה להסתלקות **הרבי הבית ישראל ז"ע**, סיפר חזיון לילה נורא-הוד ועתיר-מסר: בחלומי ראיתי ארמון מפואר, ומן החלון המואר הבחנתי שאחי הבית ישראל ז"ע נמצא בפנים. ביקשתי אפוא להיכנס אליו, אך לא הצלחתי לפתוח את השער. מתוך געגועים עזים סבבתי סחור סחור סביב הבנין, אולי אמצא איזה פתח או פירצה. לפתע הבחנתי שהבית ישראל ז"ע נעמד ליד החלון ומאותת לעברי שאכנס פנימה, סימנתי לו בידי שאניני יכול מכיון שהשער נעול, החזיר לי הבית ישראל ז"ע בתנועות ידיים, כאומר: **השער פתוח אלא שעליך לנסות שוב ושוב עד שתצליח** - והיה בעיני כרמז לעבודת שמיא, שברצון אמת ובהתאמצות יתירה זוכה אדם לגלות כי כל המניעות אינם אלא דמיון ואחיצות עיניים. וסיים הפני מנחם ז"ע 'אכן, זו היתה דרכו של **הבית ישראל ז"ע**'.

(הפני מנחם ח"ג עמ' רנט-רט)

אוהבי ה' שנוא רע

סיפר אדמו"ר מביאלא פשיטא זצ"ל בן הרה"ק החלקת יהושע מביאלא ז"ע: בשנות בחורתי ביומי דפגרא וכל חודשי בין הזמנים של השנים תשד-תש"ו היה עולה לעיה"ק ירושלים להסתופף בצילו של הרה"ק האמרי אמת מגור ז"ע, ושם אף נמנה על סגל החבורה המיוחדת והמצומצמת שהיתה תחת עיני הפקוקה והנהגת האישית של הרה"ק **הבית ישראל מגור ז"ע**, יחד עם החסיד המפורסם רבי זעליג שטיצברג ז"ל.

ועל תקופה זו סיפר: תביעתו של הבית ישראל ז"ע מאתנו היתה, שחייבים אנו **להשריש עמק דבלנו שנוא והמאסה עד כדי בחילה והקאה לכל חבר אשר הוא רע בעיני ה'**, ועל כל אחד לדעת היטב שאין להסתפק כלל עם קיום הפסוק (תהלים לד, טו) 'סור מרע ועשה טוב', שכן כל זמן שצריכים בכלל להתאמץ בשביל לקיים 'סור מרע' המצב גרוע מאד, משום **ששנאת הרע חייבת להיות חלק בלתי נפרד מטבע היהודי**. ודוד המלך ע"ה לכך כיון באמרו (תהלים לו, ה) 'תייצב על דרך לא טוב - רע לא ימאס', ולא אמר 'רע לא יעשה', שכן עשיית הרע ח"ו או אי עשייתו בס"ד - אינה ראייה כלל על 'דרך' כל שהיא, משום שיכולה להיות מציאות של הולך בדרך לא טובה גם אם מצליח הוא מידי פעם להתגבר ולעבור כל מיני מכשולות שבדרכו זו הרעה. ויכול להיות ג"כ להיפך, מציאות של ההולך

סומך ה' לכל הנופלים

הרבי הבית ישראל ז"ע אמר לי פעם, שבפולין היו אומרים למי שמעד ונפל - סומך ה' לכל הנופלים א געפאלענע העלפט דער אייבערשטער, וכוונתו הק' לא היתה רק על הנפילה הגשמית, אלא גם על כל נפילה, קושי ברוחניות, א צובראכען הארץ. והרי אנו בירידה גדולה, וכולנו 'נופלים', שידרנו מעולם העליון לעולם הזה, אבל תמיד יכול האדם לשוב ולהתרומם, כי הירידה להאי עלמא אינה בכדי לשקוע בארציות ובגשמיות, אלא להתעסק בעניני גשמיות כפי הנצרך, בלא לטבוע בתוך הטבע.

(ס"ג חיי שרה תש"פ, וילי ב' דראש השנה תשפ"א)

לידידי היקר העומד לימיני

הרה"ג ר' מאיר שמעון פרץ רוטנברג שליט"א

לרגל נישואי בתו שתי

עב"ה הבחור המופלג **ישראל ליפשיץ** הי"ו

יוכה לראות דורות ישרים מבורכים

ידידך **שאווי יחיאל מרגליות**

ברכת מזל טוב

לידידנו הרה"ח ר' **דוד צבי אורבך** שליט"א

לרגל החלוקה לבני **ישראל שיחי**

יוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט

מתוך בריית גופא ונהורא מעליא

מאת משפחתו

ברכת מזל טוב

לידידנו

הרה"ח ר' **גרשון פרידמן** שליט"א

לרגל הולדת הנינה שתי

נכדת בנו ידידנו הרה"ח ר' **חיים פרידמן** הי"ו

יוכה לרוות נחת מכל יוצ"ח



גדר וחומה של קדושה

חומרות בדורות האחרונים

איתא בגמרא (ע"ז לה.) על הפסוק (ש"ש א. ב) 'כי טובים דודים מיי' - אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע עריבים עלי דברי דודים [דברי סופרים] יותר מיינה של תורה, ומבארים שהם משום שהחכמים שתקנו כל הגזירות היו ג"כ בו"ד, לכן לדבריהם יש לנו יותר שייכות וקרבה, ועל ידי קיום תקנותיהם וגזירתם יש לנו דרך להגיע אל התורה, ומהאי טעמא נתרבו החומרות והגזירות בכל דור, **כי כמה שהדורות יותר מאוחרים יותר מרוחקים הם מגוף התורה, וצריכים עוד דרכים וסולמות להגיע אל התורה**, וזה מה שאמרו בגמרא (מגילה טו): 'אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (דברים ט, י) 'ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר' מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידים לחדש, ומאי ניהו מקרא מגילה, 'ועליהם' ככל הדברים, דהיינו שמה שניתן כח ביד הצדיקים ומנהיגי ישראל שבכל הדורות, לחדש ולתקן תקנות ולגזור גזירות, הוא כדי להוציא אל הפועל מה שנמסר למשרע"ה.

[ט"ז אדר תשע"ג - עבד"ה ח"ב עמ' תלא. וז"ל השל"ה הק' (תוי"א בית חכמה תליתאה אות ז) 'הנה אנחנו רואים בכל דור ודור החומרות מתפשטות. בימי משה רבינו ע"ה לא נאסר רק מה שקבל בהדיא בסיני, אמנם הוסיף איזה תקנות לאיזה צורך שראה, וכן אחר כך הנביאים והתנאים וכל דור ודור ודורשי. והענין, ביותר שיש התפשטות זוהמת הנחש צריך ביותר לגדרים, ופורץ גדר ישכנו נחש. והקב"ה צוה שס"ה לא תעשה שלא לעורר זוהמת הנחש, ובהתפשט זוהמת הדור צריך להתפשטות יותר איסורים. וכו', ממילא בכל דור ודור כשראוי להוסיף חומרות, אז הכל הוא מדאורייתא. ועי' לקוטי תורה להרב ז"ע (פר' מטות ד"ה ושמע) 'להבין ענין דקדוקי סופרים שאנו רואים כמעט שכל התלמוד מלא מהלכות וחומרות שהחמירו חז"ל והוסיפו כמה גדרים וסייגים לתורה שבכתב. והענין מובן, וכו', והנה בזמן שבהמ"ק היה קיים היה סגי בדאורייתא, כי היתה נאמנה את ה' רחמן ולא משכנו חבלי עבותות אהבתנו לתאוות גשמיות והיה בנקל להיות אהבת ה' קבועה בלב כל איש להיות בהתלהבות לעבודת ה' ותורתו גם מבלי שנתעורר מזה אהבה רבה, אך דור אחר דור כי נתמעטו הלבבות השלימות בעבודת ה' באהבה עזה ברשפי אש, ונכוינו באש זרה באהבות ותאוות גופניות. וכ"כ גברו עלינו עד אשר לא נוכל לעבוד ה' באהבה, בלתי שנתעורר מזה אהבה רבה ע"י דקדוקי סופרים וחומריהם בכל פרטיהם, הן בבחינת סור מרע בכל החומרות שבגמרא ופוסקים, והן בבחינת ועשה טוב בדברי מוסר שבאגדות ומילי דאבות', עיי"ש].

גנות היופי של עולם הזה

הנה לפני מלחמ"ע היו רגיל בפי פרחי החסידים זמר שתוכנו ג' דברים שבעבורם בלבד כדאי להיות חסיד - 'אויף דעם אליין אז כדאי א חסיד צו זיין'. הראשון: 'א' פיער זאל ברענען און א רויזען זאל גישט גיין' כלומר שתבער בלב אש להבה ולא תִרְאֶה התלהבותו מבחוץ, דבר זה אינו נוגע כל כך בדור שפל זה, כי הלוואי שידלק תנור ותלהט אש קודש בלבבנו, ומה לנו להקדים לדאוג שלא יעלה עשן מבחוץ. השני: 'אלעס איז דינען און גארנישט איז מיינע' גם לדאבוננו קשה לקיימו בימינו, כשהמשפט הרווח במחשבתנו ובהתנהגותנו הוא 'אלעס איז אונזערעס'.

אבל החרוז השלישי: 'וואס ביי די וועלט איז שיין זאל ביי דיר זיין געמיין', **דבר זה הוא יסוד ואסקופת השער של החסידות ונוהג בכל זמן ובכל מקום, ובלי זה לא אמר כלום**, ואף אם לובשים מלבושי חסידים ונוהגים מנהגי חסידות, מ"מ אם בלב פנימה אין העוה"ז מאוס ומנוול, אז דרך על מפתן החסידות. וכדי להמאס אצל עצמו את יופי העולם הזה, שהטבת יהיה מנוולתא, 'אויף דעם אליין אז כדאי א חסיד צו זיין'. ואין זה בא בנקל, אלא כל אחד צריך למצוא מסילות בלבבו ועצות בנפשו, איך להתגבר על תאוותיו הגשמיות, אם על ידי שמזכיר לעצמו שהרי אנו מאהובי בית אבא,

כל מהותו של **הרבי הבית ישראל ז"ע** בחיים חיותו בהאי עלמא, היה גדר ערוה וקדושה, אנו שעוד זכינו להנות מאורו, הלא להביט בפניו הק' בלבד היה גדר ערוה, אמנם הדור הצעיר לא זכו לזה, אבל **הקדושה שהרבי הבית ישראל ז"ע החדיר בנו הוא בבחינת טופח ע"מ להטפיח, ועלינו להעביר הלהט דקדושה בלב דורות הבאים**, שהרי כיום יש כל כך הרבה קשיים מבית ומבחוץ, הסתרות בעבודת ה', פיתויי היצר שלא שערם אבותינו, ועלינו להחדיר בהם את אהבת ה', ואת החשק והתשוקה לתורה ויראה, את הלהט דקדושה, ואת הגדר ערוה, כפי שראינו אצלו ז"ע, שע"ז יוכלו להחזיק מעמד שלא תשתכח קדושת התורה מהם. והרי זו שאיפתו ורצונו של כל אור"א, שלפחות בניו יגדלו כראוי, ולפיכך יש להשקיע בזה כוחות מרובים, לתת להם את הכלים להתמודד עם היצר, וזה ע"י שנחדיר בהם את הגדר ערוה וקדושה. והרי זה מה שתבעו מאתנו כל רבוה"ק, כל אחד בלשונו ובסגנונו, אבל **כולם לדבר אחד נתכונו להעמיד דורות של בני ישראל בקדושה ובטהרה**.

(ס"ג פרשת נשא תשע"ב - עבד"ה ח"ב עמ' קע-קעא)

ראשית חכמה ברחוב

עלינו לזכור ולשנן לעצמנו שאנו חיים היום בעולם שהאוויר מזוהם ומשוקץ ביותר, אם בזמנו אמרו **הרבי הבית ישראל ז"ע** העדף את שעות הבוקר לפי שהאוויר עדיין נקי מעבירות, כי כולם ישנים ועדיין לא קלקלו את האוויר הטהור. מה נענה אנן אבתריה, הלא היום ההשחתה היא נוראית, וכל אחד ואחד יודע זאת היטב שהאוויר מזוהם ביותר בכל מיני פיתויים שהיצר הרע ממציא חדשים לבקרים, ועלינו להישמר ולהיזהר היטב שלא נתקרב אש ובהתלהבות דקדושה, שח"ו לא תהא שום דריסת רגל לקרירות וקלקול של הרחוב, **ולהתאזר בגבורה כנגד כל המפריעים שרוצים לקרר האש והתלהבות דקדושה, ולא להיגרר ח"ו אחר פיתויי הרחוב**.

זכותו של אותו זקן הרבי הבית ישראל ז"ע שמסר נפשו על כך מסייע בעדנו, וכמ"ש **כ"ק אאז"ל** דמובא בשם הרה"ק **מבארדיטשוב** ז"ע שלימד זכות על ישראל ואמר רבנו של עולם הרי אינך בא בטרונאי עם בריותיך, ומה רצונך מבניך, הרי אילו היה היצר הרע בארון הספרים, וספר ראשית חכמה עם שכר הגן עדן ועונשי הגיהנם מוצגים בראש כל חוצות, לא היה שום אדם בא לידי חטא, אולם היצר הרע בוער ברשות הרבים, ואילו הראשית חכמה טמון בארון הספרים, ואמר **כ"ק אאז"ל שהבית ישראל ז"ע עמל והתייגע להציב את האוראיש חכמה' ברחוב העיר ולהטמין את היצר הרע בארון, דהיינו שלא להיגרר אחרי האוויר המזוהם**.

(פר' תרומה תש"ע - עבד"ה ח"א עמ' נב)

גער בלבותיהם של ישראל

איתא בגמרא (ברכות נט.) 'לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב', כל אחד יכול לשאול את עצמו האם נפשטה עקמומיותו בשמעו רעם, אלא בדורנו השפל והירוד אנו בבחינת מה דכתיב (ירמיה יז, ט) 'עקוב הלב מכל', העקמומיות כל כך צמודה ואינה נפשטת בנקל, צריך לעמול ולהתייגע הרבה לפנות הדברים המאכלים וסובבים את נקודת הלב, בכדי שהרעם יפשט את העקמומיות.

אולם הדור המבוגר שבינינו שהסתופף תחת צלו ונהנה מאורו של **כ"ק הרבי הבית ישראל ז"ע** ושמע את רעם דברותיו - הלא זה קול קדשו של הרבי ז"ע, אשר **בדבריו הקדושים היה מפשט עקמומית שבלב, לפי ערכו והולך רוחו של כל אחד ואחד**, להם יש מושג מהו רעם שמועזע את האדם ומיישר אורחותיו, וקשה מאוד לתארו למי שלא שמעו אזויו אותו רעם' שפישט את עקמומית שבלב.

איתא בגמרא (יומא לו:): 'ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין וכו', והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן, עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי, אמר לו היכל היכל מפני מה אתה מבצעת עצמך, יודע אני בך שסופך עתיד לחרוב'. הפירוש הפשוט הוא שירבן יוחנן בן זכאי גער בדלתות ההיכל על שהיו נפתחות, אך **השפת אמת** (שם) פירש באופן אחר, ופירושו היה מרגלא בפומיה **דכ"ק אאז"ל** (ראה בפרשת תרומה עמ' קלט ועוד) שהגערה לא היתה בדלתות, אלא

ליבה את גחלת הקדושה

איתא בבית ישראל (תרומה תשט"ז מאמר ב) על הפסוק (תרומה כו, ד) 'ועשית לו מכבר מעשה רשת נחשת' שהיצר פורש רשתו לצוד נפשות, וצריכים לעשות רשת כנגדו - ע"י גדרים וסייגים. **הרבי ז"ע** לא רק שגדר בעדו, אלא שהיתה מצודתו פרושה למרחקים, ועליו נאמר (משלי יא, ל) **'ולוקח נפשות חכם'**, שהיה צד ברשתו אנשים רחוקים תרתי משמע, הן נפשות ערטילאות שנתרחקו מאידישקייט בגלוי, והן רחוקים הלוכשים 'שמונה בגדים' אלא ש'אין תוכם ככרם', **ובכל אחד ואחד ליבה את גחלת הקדושה**, ואת כולם קרבם לעבודת השי"ת.

(ס"ג פר' תרומה ב' אדר תשע"ה)

תיבת נח בדורנו

אנו חיים **דור שבחוץ משתולל מבול של השחתה וקלקול רוחני**, והגם שמבחינה גשמית אין חסר נוחות, ואף להיפך, העולם מתפתח והולך, מ"מ מי שעוצר לרגע ומביט בעינא פקחא מבחין במבול הרוחני המכסה את פני הארץ, הן ריבוי מים הזידונים המאיימים לשטוף ולהטביע כל מי שחפץ לחיות בקדושה וטהרה, והן ריבוי הנסיגות עליהם אמרו חז"ל כאילו מביא מבול לעולם, וכן פיתויי הטכנולוגיה, כלים מכלים שונים המושחתים כל גוש יהודי, **וכל אחד ואחד מוכרח לשמור עצמו בתיבה שמורה של תורה וקדושה, ווארימקייט והתלהבות לה' ולתורתו, על מנת שלא ישטפוהו מים הזידונים**.

כשבאים לעשות תיבה להניצל ולהישמר מפגעי הרחוב ושלל פיתויי, חובה לעשות גדרים וסייגים לכלל הציבור - בבחינת זפת מבחוץ, ובפרט כשבסיעתא דשמיא נבנית חבורה קדושה, **יש לתקן תקנות וסייגים, שיהא ברוח לכל שעלינו להתנור מכל רוח זרה שמבחוץ**, ואין להתקרב כלל לכלים המשחיתים, אבל מלבד זאת, צריך לעשות **גם שמירה מבפנים, עס זאל ברענען א פייער פון אינעררווייניג, שיהיה התלהבות וחמימות בפנים**, כי בחומה החיצונית עשוי להיווצר סדקים ולחדור רוח זרה, וכדי שיוכלו לדחות הרע צריך אהבת הטוב - התלהבות של קדושה ואש פנימית. ולכן כתיב (נח ה, יד) 'וכפרת אותה מבית ומחוץ בכופר' - קודם וכפרת אותה 'מבית', ואח"כ 'ומחוץ', כי רק ע"י אש פנימית של קדושה, יש תועלת ומעלה לגדרים החיצוניים.

(ס"ג נח תש"פ)



כמו שהיה בנסיון של יוסף הצדיק (ע"י ב"ר פז, ה), לעורר אהבת ה' ועי"ז להמאים הנסיון, ואם על ידי שמתבונן שכל הנסיון אינו אלא טפה סרוחה וחמת מלא צואה, וכמו שהיה אצל רבי עקיבא שרק שחק ובכה, רק משום שהכיר שכל הנסיון מאוס (ע"י ע"ז כ. ור"ן ותוס' נדרים ג), לנוול הגשמיים.

(ליל שבת חנוכה תשע"ז - עבד"ד חנוכה עמי קה)

חומר שמירת העינים

כתיב (שמות א. ז) 'ותמלא הארץ אותם', ופירש השפת אמת (בלקוטס) ד'אותם' קאי על אות ברית קודש, שבני ישראל קדשו כל טומאת ערות הארץ, ומלאו כל הארציות בקדושה. אבל נצרך זהירות תורה, שח"ו לא יהיה להיפך, ע"ד שפירשו בספה"ק (ע"י באר מים חיים) 'ותמלא הארץ אותם', שהם נתמלאו בארציות (וע"י דרשות חת"ס ח"א דף קו ט"ו). והדרך היחידה לא להגיע לכדי התגשמות להיות מלא בארציות, הוא להתרחק אפילו כמלא נימה מכל דבר המקרב את האדם לידי עבירה.

ודבר נפלא יכולים ללמוד מלשון רש"י (ברכות ו. ד"ה ולימלי) 'כל לשון נתינה בעין קורוהו בלשון תלמוד לשון מלוי, לפי שבדבר מועט הוא מלא', והרי בכל דיבור של רש"י ישנם מרגליות, שיכולים ללמוד מהם הוראה בעבודת ה', כי דבר גדול למדנו כאן שהעין מתמלא בדבר מועט, ומזה נלמד **גודל הזהירות הנצרכת בשמירת עינים, מיט א קליינע ראיא ווערט די אויג נתמלא בגשמיים**, אין צריך להתגשם הרבה כדי שיהא חלילה ותמלא הארץ אותם - 'לפי שבדבר מועט הוא מלא'.

(ס"ג שמות תש"פ)

כל דור עם הנסיונות שלו

'מתניכם חגורים' (בא יב, יא), מורה על התרחקות מהרע כמבואר רבות **בספה"ק בית ישראל**, כי תחילת עבודה האדם הוא סור מרע, ואי אפשר להגיע לשום מצוה בלי להתבדל מהרע, והרי החגורה נועד להפסיק בין לבו לעורו, כי צריך תחילה להתרחק מהרע. כל גלות וכל דור עם הרע שלו, וגלות אדום עצמה מתחלקת לאלפי גלויות, כל דור עם ההסתרות שלו, **ובדורנו אנו נתרבו הנסיונות עד מאוד, ובפרט בעיני טכנולוגיה**, שב"ה משתדלים להתנזר מהם כראוי, וב"ה תוקנו תקנות מסודרות איך לגדור את עצמינו ולהתרחק מהרע, כי מלבד התוכן הפנימי, חשוב שיהיה גם כלים מעשיים של גדרים, שעל כל אחד לעמוד בהם, וככה היא הנהגת עם ישראל בכל הדורות 'מתניכם חגורים'.

(ס"ג בא תש"פ)

לא לרדת מגדרי קדושה

כל יחיד ויחיד ובכל פרט מהתנהגותו שצריך לידע שהוא נושא באחריות של כל הציבור כולו, כל אחד משפיע על כל הכלל כולו. כשבאים לקהילה חדשה אסור לעזוב או לזלזל בשום תקנה גדר או סייג ח"ו, ובשום הנהגה קדושה, כי לא באנו לכאן כדי לרדת לקדושה קלה, שהרי חז"ל גזרו ואסרו על גר שנתגייר, שאסור בכל האסורות לו בהיותו נכרי, הגם שהוא כקטן שנולד עכשיו, משום שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה (ע"י יבמות כב.), והרי איך יתכן כלל לסבור שגר שנתגייר בא לקדושה קלה, מלבד גודל קדושת נפש ישראל, הרי מתחייב בשש מאות ושש מצוות נוספות, ואלפי דינים דרבנן שלא היו עליו, אלא שאם נתיר לו אפילו דבר אחד שהיה אסור לו בהיותו גוי, ואין אף אחד שירד לקדושה קלה, וכן הוא אצל כל אדם, **אם יבטל או יזלזל אפילו בדבר אחד, הרי הוא יאמר וירגיש בעצמו שירד לקדושה קלה**, ומזה עלול חלילה לירד מטה מטה, אדרבה, באנו לכאן כדי לשמור על היסודות, על התקנות האמתיות והנכונים. וכשנמצאים בתוך ציבור, מלבד מה שאם מזלזלים בגלוי, הרי זה משפיע על כל הרואים, אלא אף בסתר אסור לזלזל, ואין אף אחד שיכול לומר שאם מקרר רק לעצמו, כי הדבר דומה לשופך מים קרים לתוך כוס של מים חמים, שבוודאי שזה משפיע על הכוס כולו, כן הוא ברוחניות, כל ירידה הכי קטנה ברוחניות,

כל קאלטקייט של כאו"א באשר הוא משפיע על כל הציבור, כי כל ישראל ערבין זה בזה, ונושאים באחריות של כל הכלל כולו.

(ס"ג תצוה זכור תש"פ)

להבחין בין אונס לרצון

על כל אחד למדוד את עצמו, מה הוא יכול ומה אינו יכול, **ועל האדם לחשב תמיד מחדש לפי מצבו שנמצא בו כעת, לא להרשות לעצמו יותר מן ההכרח** [וגם כמה שאנו וקשה בענין אחר, יש לו לזכור תמיד שזה נפילה, ולרצות לחזור ולהתחדש כבראשונה], אם בלבוא לביהמ"ד ואם בדברים אחרים, וכן בהתנזרות מכל פגעי הטכנולוגיה, להישמר מכל הדברים שנשמרו מהם לפני האונס, עם כל הגדרים והסייגים, מה שהיה צריך והיה אונס - היה, אבל כעת זה זמן שזה כבר רצון, צריך להישמר יותר מה'פינוק שאחרי המחלה', לדעת לשים את הגבול בין האונס לרצון.

(ער"ח סיון תש"פ)

כח הגדרים מאבותינו ורבותינו

כתיב (כי תצא כב, ח) 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך', המהרש"ג (י"ד ס"י נו) דן [ואחריו דנו עוד אחרונים בזה] אם במעקה אמרינן תעשה ולא מן העשוי, שבהשקפה ראשונה נראה דבמעקה לא איכפת לן אם נעשה המעקה ע"י תולמ"ה, וכן הסביר שונתן, שהרי מ"מ הבית נשמר מן המכשול. אך מגיח בצ"ע שהרי כתיב 'ועשית' מעקה לגגך, ויש ביה למעט תולמ"ה כדדרשינן בכל מקום שכתוב עשיה, בציצית וסוכה.

וע"ד העבודה י"ל, שהרי ידוע מספה"ק ש'ועשית מעקה' מרמז על עשיית גדרים וסייגים, והכתוב בא ללמדנו **שבעשיית גדרים** זה דייקא רק מן העשוי, רק **בכח של הדורות הקודמים, והמשכת הדרך של הדורות הקודמים, ועם הנהגות שהנהיגו לנו רבו"ק זי"ע**, אין כאן עשיה חדשה, ולא מחדשים דרך, אלא דייקא 'מן העשוי', אנו ממשיכים לשמור את הנהגות הדורות הקודמים בכל הענינים, כמו שנהגו וגדלו את עצמם העלטרערן והזיידעס שלנו, ולכן כתיב 'ועשית' שבעצם הוא לשון עבר ורק הוא"ו מהפכו ללשון עתיד, וממילא מידי פשוט לא נפקי' ואי אפשר ללמוד ממנו שצריך עשיה לשם המצוה ולא מן העשוי, כי המעקה - הגדרים והסייגים כבר עשויים וקיימים, ועליך רק לשמור את הגדר, ולא לפרוץ אותו, תיזהר בגדרים וסייגים הקיימים מדור דור.

(ס"ג כי תצא תש"פ)

לא לצאת ממקום המשומר

רש"י על הפסוק (נח יא. ה) 'וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם', מביא מחז"ל (ב"ר לה, ט) דלכאורה בני האדם מיותר, דפשיטא דבני האדם הם, אלא בני מי, שמא בני חמורים וגמלים, אלא בני אדם הראשון שכפה את הטובה ואמר האשה אשר נתתה עמדי, אף אלו כפו בטובה למרוד במי שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול. דברי חז"ל אלו נוגעים בימינו אנו, וצריכים לזעזע לבו של כל אחד ואחד, **להיזהר ביתר שאת וביתר עוז מכל השפעה זרה מהרחוב המשוקץ, כי הדור שאנו חיים בו, הרי הוא כדור המבול, הן מריבוי מים הזידונים המאיימים לשטוף ולהטביע כל מי שחפץ לחיות בקדושה וטהרה, והן מבחינת ריבוי הנסיונות שעליהם אמרו חז"ל כאילו מביא מבול לעולם.** והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו עשה עמנו חסד, שבהשגחה פרטית אבותינו באים מבתים חחרדים לדבר ה', **ולכל אחד יש את התיבה שלו השומרת עליו מן המבול שמבחוץ, או תיבת תורה ותפלה כדברי הבעש"ט הק' זי"ע, או בית החסידים וחברים וכדומה.** ואם נתבונן איך לראבוננו

ברחוב מסתובבים אלפי אלפים תינוקות שנשבו הנטבעים במי המבול, שאין יודעים את רבונם, אשר לא ידעו ואשר לא ראו את מוסר ה', ואם מי שנולד עם תיבה לשמרו מכל חטא, יוצא מתוך התיבה והולך למקום סכנה לתוך מי המבול הזידונים, הרי אין לך כפיות טובה גדולה מזו, שהקב"ה השפיע עליו כל טוב ומלטו מן המבול, והוא כופר בטובתו של מקום **ובידיים משליך עצמו אל תוך מי המבול.**

ועוד יותר מזה, הרי הקב"ה שם אותנו בתוך תיבה שמורה מכל רע, עם מטרה ותכלית, והמטרה היא לעשות נחת רוח להבורא ית"ש, ואם כן אם לא נשכיל להתעורר לעשות את המעשים טובים והמצוות עם כוונה והרגשת הלב מתוך אהבת ה' ומתוך תענוג ושמחה, גם זה נכלל בכפיות טובה כעין דור הפלגה ח"ו. ולהיפך, ע"י שנקיים את המצוות מתוך חדוה ושמחה של מצוה, זה גופא יועיל ויסייע בעדנו להישמר ממי המבול, **כי תענוג רוחני הוא התענוג האמיתי, שמבטל כל מיני תענוגות זרות.**

(ליל שבת תשובה תשע"ב - עבד"ד ירח האיתנים עמי עז-עח)

הגדרים וסייגים מסביב

משמרים את העיקר

כתיב (ברכה לג, ט) 'כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו', ויש לדקדק דפתח בלשון עבר 'שמרו', וסיים בלשון עתיד 'ינצורו', וי"ל ד'אמרתך' מתפרש גם מלשון 'אימרא' שהוא החוט בשפת הבגד, ששומר על כל הבגד שלא יפרם, **בכל ציבור ובכל קהילה ישנן תקנות בעניני סור מרע, והדרכות איך להתנהג.** ולפעמים נראה לאדם שכל התקנות וההדרכות אינם אלא דברים מסביב הסובבים מבחוץ, אבל צריך לדעת שהאמת הוא שהחוט החיצוני שבשפת הבגד הוא השומר על כל הבגד, ורק על ידי ששומרים אמרתך, **כל ההנהגות והגדרים והסייגים בעניני קדושה מאבותינו ורבותינו הק' מדורי דורות** [אמרתך' זו מילה, כדכתיב (תהלים קיט, קסב) 'שש אנכי על אמרתך', ואיתא בגמרא (שבת קל, דקאי על מילה שנקראת אמירה (ע"ש ברש"י). ובתוס' הרא"ש (כתובות ה.) כתב שיש שדרשוהו מלשון אימרא שהיא בשפת הבגד כדי שלא יקרע, וכן המילה היא בשפת הערלה], עי"ז גם בעתיד יתקיים בנו 'ובריתך ינצורו', שפ"ז נשמר מכל דבר רע.

שמחת תורה הוא אושפיזא של שלמה המלך ע"ה, ואיתא בגמרא (יבמות כא.) ששלמה המלך תיקן תקנות לסור ולהתרחק מהרע, ואיתא שם שרב אשי אמר 'משל למה הדבר דומה, לאדם משמר פרדס, משמרו מבחוץ כולו משתמר, משמרו מבפנים שלפניו משתמר שלאחריו אינו משתמר', אבל אמרינן התם בגמרא דבמשל אם משמרו מבפנים - לפניו מיהא משתמר, אבל בתורה בלי שמירה מבחוץ - גדרים וסייגים מסביב, זה הפנים לא משתמר, ועלולים להיכשל בעבירה, כי בלי האימרא כל הבגד נפרם.

וזה שנהגו לעשות ההקפות מסביב, שרוקדים בעיגול סביב הבימה, הקפות מסביב לתורה, **לידע ולהודיע שצריכים לעשות גדרים וסייגים סחור סחור**, לשמור היטב את האימרא' מסביב, שע"ז יכולים לשמור כל התורה והמצוות, וכמ"ש רש"י (עירובין כא: ד"ה ועשה) שעל ידי ההרחקות שתיקן שלמה המלך אווזין ישראל במצוות.

ענינים אלו מוטל עלינו לזכור בעת ההקפות, לשמור על אמרתך כפשוטו, **להיזהר בכל התקנות וההרחקות בעניני סור מרע, בין בעניני טכנולוגיה, בין בשאר הנהגות בדרכי אבותינו ורבו"ק זי"ע**, ועי"ז יקויים בנו 'ובריתך ינצורו', שנוכל בעזרת ה' להיות שמורים וקדושים.

(הקפות שניות תשפ"א)

מילים כדרבונות שכתב **רבינו שליט"א** בחורש תמוז תשע"ט לאברך אשר שאל כי מתוקף עבודתו עליו להיטלטל מידי יום בכמה וכמה בנקים, לצורך הפקדת שיקים, ולפעמים מתגנבת לו מחשבה, כי אם היה לו טלפון חכם [סמארטפון] היה יכול לשבת בביתו ולהפקיד את כל השיקים, ומתלבט אם אכן ראוי שירכוש מכשיר שכזה. והשיב לו:

בסמרטטפון אולי יותר קל בעולם הזה, אבל בעולם הבא ישלמו לך כפל כפליים על כל ריצה וכל זיעה וכל טירחא שהיו ממש טירחא דמצוות והייתם קדושים [ופירותיהן בעולם הזה].

שנו מדותיי

נכנס אליו מדי פעם, באו אל הרבי הבית ישראל זי"ע והציעו לפניו את דבריהם, הרבי אכן הסכים עמם, ואמר לעסקנים שהוא ידבר אתו שיואל להתרצות לקבל על עצמו את השליחות, מאחר וזו היא טובת היהדות החרדית.

הרבי הבית ישראל זי"ע נסע לכיוון ביתו של אותו נכד, ושלה לקרוא לו, טייל עמו כעשרים דקות, והסביר לו את חשיבות הענין, עד שאותו יהודי הסכים ואף הבטיח לרבי זי"ע למלאות את בקשת הרבי ולקבל על עצמו את השליחות. אך כאשר הגיע הזמן, הוא נעלם מהשטח, והעסקנים לא הצליחו למצאו בשום מקום, ובכך הוא הפר את הבטחתו לרבי זי"ע. בפשטות היתה זאת פגיעה חמורה בכבודו של הרבי הבית ישראל זי"ע.

אותם עסקנים סיפרו לרבי זי"ע על הפרת ההבטחה, לא ידוע לנו מה הרבי השיב להם על כך, אך זאת כן ידוע לנו, מה היתה תגובתו לאותו יהודי נכד. היה זה בימי חול המועד סוכות שנת תש"ל, ולרבי נודע שבנו הבחור, שלומד באחת הישיבות הליטאיות בירושלים, הגיע לירושלים לשהות בישיבה בה למד בימי החול המועד בחגיגות שמחת בית השואבה, הרבי הכיר היטב את אותו בחור, בהיותו מגיע הרבה פעמים לביהמ"ד, כמו רבים וטובים מבני הישיבות הליטאיות, וגם היה נכנס מדי פעם אל הקודש פנימה. שלח הרבי זי"ע לחפש אותו שיבוא אליו. ואכן, כמובן, כאשר אותו בחור [שנמה כיום על אחד מראשי הישיבות הליטאיות] שמע שהרבי מחפש אותו, הוא הגיע במרצתו אל הרבי זי"ע.

הרבי שאל אותו אם הוא מתכוון לשוב לבית אביו עוד לפני שמחת תורה, וכאשר השיב בחיוב, ביקשו הרבי שימתין רגע, והרבי זי"ע נכנס לחדר הסמוך, ויצא משם עם בקבוק יין בידו, ואמר לו: **תן את היין לאביך, שיהיה לו לשמחת יום טוב, ואמור לו שהיין הוא ישן נושן**, הוא יותר מבוגר בשנים ממך ומאביך גם יחד [ולפי חשבון השנים היה היין כבר כבן ששים שנה ואולי יותר]. מבהיל על הרעיון! אותו יהודי נכד הפר את הבטחתו המפורשת לרבי זי"ע, ומה היתה תגובתו הקדושה של אותו קדוש עליון, הרבה יותר מאשר 'מחול לך', מחול לך! - אלא תגובה שאינה אלא אות אהבה וידידות.

חלילה לנו מלדון את אותו יהודי נכד על הפרת ההבטחה להרבי זי"ע, לאחר שכבר הורונו חז"ל (אבות פ"ב מ"ד) 'אל תדון את חבירך עד שתגיע למקומו' - ופירש השפת אמת זי"ע 'כלומר ולמקום חבירך אי אפשר להגיע לעולם, כי לא כל דעות בני אדם שוות, ולכן אל תדון לחברך כלל'. לא הבאנו את כל סיפור הדברים הנ"ל, אלא כדי ללמוד עד היכן עלינו לפחות לשאוף להגיע בתגובתנו למי שפגע בנו, **זו היא דרך התורה וזו היא דרך החסידות!**

ונשנן לעצנו חזון ושנן את דברי רבי שמעון לתלמידיו [בדרך מליצה]: 'בניי שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מידותי של רבי עקיבא...' (גיטין סו.) (מפי בעל המעשה)

עוד זאת ראו אצל **הרבי הבית ישראל זי"ע**, גם את בחינת נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואף יליבין פני חבירו ברבים, כאשר הרבה פעמים נשא סבלו כדי שלא יתבייש אחד מישראל. וכל כך היה זהיר בכבוד אחרים, ואף אם אירע שהקפיד על מאן דהוא והוכיחו במשהו, היה משתדל אחר כך לפייסו ולקרב. ואי **בבית ישראל** (תרומה תשי"א) בענין עין טובה לחבירו, שצריך לסבול ולהבין דעת חבירו, ועל ידי זה זוכה להבין התורה.

(ברינו הפני מנחם זי"ע אוצר דרשות ח"ב עמ' נט)

כידוע, היו לו לרבי הבית ישראל זי"ע אנשים שהיה להם קשרים בכל מיני מקומות, וכך הוא ביקש מאחד מאנשיו שהיו לו קשרים במשטרה שיברר מי היה זה שהזמין את המשטרה באותו לפנות בוקר. חלפו יומיים והרבי כבר ידע את שמו של האברך [המתגורר היום בניו-יורק] שרעייתו הזמינה את המשטרה. שוב שלח הרבי ישראל זי"ע את אחד מאנשיו שישאל את אותו אברך באיזה שעות ביום הוא נמצא בביתו, וגם רעייתו נמצאת בבית. חלפו יומיים שלוש, ובאותה שעה בה נקב האברך, הוא שומע דפיקות בדלת, ולתדהמתו כי רבה, עמד ליד הדלת לא פחות ולא יותר הרבי מגור בכבודו ובעצמו... בלווית אחד ממשמשיו. האברך פתח מיד את הדלת לרווחה ברוב התרגשות.

הרבי שאל אותו אם אפשר להיכנס לביתו, ומשנענה הרבי בחיוב, נכנס הרבי פנימה לאחד החדרים שהאברך החווה בידו. מיד שאל הרבי את האברך, האם גם היא נמצאת בבית? ומשנענה בחיוב, אמר לו הרבי, אמור לה שתעמוד כאן בסמוך לדלת, ומדי בבואה, פתח ואמר **הבית ישראל זי"ע** בלשון קדשו זו: **כהאב אנגעמאכט א שרעק, איך וויל איבערבעטען** [גרמתי לפחד, רוצה אני לבקש סליחה], וסיים את דבריו בברכות מאלפיות לאותו אברך ולבני ביתו שיצמד לרוות רוב נחת יהודית מכל צאצאיהם [שגם הם עמדו בסמוך]. ברכה שהתקיימה.

הנה נתבונן, אם הרבי הבית ישראל זי"ע היה שולח שליח לפייס את אותה אשה, האם לא היה זה די כבוד עבורה ועבור בעלה, האם הם לא היו מתפייסים ברצון רב, גם אם הפיוס היה מגיע דרך שליח, של אותו רבי קדוש שהיה נערץ ללא גבול על ידי כל בית ישראל, הרי וודאי שגם באופן כזה הם היו מתפייסים, ועצם השליחות היתה נחשבת להם לזכיה רבה, אבל לא: **כאשר ישנה חובת פיוס, הרי מצוה בו יותר מבשלוחו**, ואין כאן לא פחיתות כבוד ולא זילות בכבודו שלו.

הבה נלמד ממעשיו ומדרכיו של אותו עיר וקדיש, נפקיד על כבוד הבריות עד לקצה האחרון.

(מפי בעל המעשה)

מעביר על מדותיו

מעשה באיש חשוב שלא נמנה על אנ"ש חסידי גור, שנתבקש להתייצב לשליחות ציבורית מסוימת, שלדעת עסקני הציבור החרדי, היה הוא המתאים ביותר לקבל על עצמו את אותה שליחות ציבורית. אלא **שאותו יהודי נכד - מסכיבותו שלו - סירב לקבל על עצמו את אותה השליחות**. עסקני הציבור החרדי, ביודעם שהרבי הבית ישראל זי"ע מכירו היטב, בהיותו

משלם טובה תחת רעה

אברכי חסידי גור באו לגור בעיר מסוימת, ולמדו בכולל של הרב ... שהיה כולל יחידי באותה עיר, כאשר כבר היו הרבה אברכים באותה עיר שנמנו על חסידי גור, ביקשו להקים כולל משלהם, אולם הרב ... שלח אז מברק חצוף **להבית ישראל זי"ע** ש'דם ישפך באם יפתח כולל של חסידי גור בעיר'. הרבי הורה לגנוז לתקופה מסוימת את תוכניתם.

באותה תקופה הרבי אמר לי שמעתי שהצ'קים של הרב ... חוזרים, עוד יכול להיות לזה חלילה פרסום בעיתונים, וחוששני שיהיה חילול השם גדול. כי הנה רב, ראש כולל וכו' וכו' אינו נקי בעניני כספים כו', ולכן ביקשני הרבי לברר בכמה כסף מסתכם סכום חובותיו, כמובן מבלי שאזכיר את שמו של הבית ישראל זי"ע בענין.

אי לכך קבעתי פגישה עם הרב ... [שהכיר אותי היטב] ואמרתי לו שיש לי דרך מסוימת לחלצו מחובותיו, ומבקש אני ממנו לערוך את חשבון החובות, ישבני יחד שעות ארוכות ועשינו את החשבון, שהסתכם אז בסכום עתק, היה אז בסדר גודל של 24 אלף ל"י! **מסרתי להבית ישראל זי"ע את פירוט החוב, והרבי נתן לי את כל הכסף בשלימותו** [בזמנו יכלו לרכוש בכסף זה דירה בירושלים] שאפקיד בבנק בחשבוננו של הרב, ובתנאי שהרב יחתום שלא יוציא יותר צ'קים ללא כיסוי. וכך סידרתי את כל הענין, וזאת למרות שהרב הנ"ל השביעני במרורים, הרבי לא אבה לחשוב על זאת, וסידר הכל כדי שחלילה לא יהיה חילול השם, ואותו הרב לא ידע עד עצם יום פטירתו מי היה אותו מלאך הפלא שכיסה את כל חובותיו.

(מפי בעל המעשה)

זהירות מגרימת צער

נוהג היה **הרבי הבית ישראל זי"ע** ללכת מדי פעם לבתי עלמין, כמובן שלא נודע לנו מה היתה עבודתו בקודש בבתי עלמין. הרבה פעמים ביקר בהר המנוחות בירושלים עיה"ק, וכן היה מבקר לפעמים בבית העלמין שבשכונת סנהדריה בירושלים עיה"ק.

בסמוך לבית העלמין שבשכונת סנהדריה, משני צדדיו, ישנם בתי מגורים גבוהים, בהם מתגוררים עשרות דיירים, כאשר רק חומה גבוהה מבדילה בין הקברות לאותם בתי המגורים. פעם אחת, ביום ועש"ק לפנות בקר, היה **הרבי הבית ישראל זי"ע** בבית העלמין שבשכונת סנהדריה, בלווית אחד המשמשים בקודש, ומפאת שעדיין היה חשוך, נשא הרבי זי"ע פנס בידו להאיר את הדרך, ובעודו פוסע בין הקברות שם, הבחינה אחת השכונת מהבין הסמוך - שעדיין היתה ערה וטורחת בבישולים לכבוד שבת קודש - שבבית הקברות הסמוך לביתה מסתובב מאן דהוא, בחששה שמא נמצאים שם גנבים, ודי בקלות יכולים לדלג מעל גבי החומה ולחדור לאחת הדירות... היא מיהרה להזמין משטרה... חלפו דקות מספר וניידת משטרה הגיעה למקום, והשוטרים נכנסו במהירות פנימה לבית הקברות, אך מיד בהכנסם הם נוכחו לדעת שאין זה חלילה גנבים, אלא האדמו"ר מגור והנלוה אליו. כמובן שהם פנו מיד לאחור כדי לעזוב את המקום, אך **הרבי הבית ישראל זי"ע שהספיק לראות אותם והבין שאי מי הזמין אותם, שלח את המשמש שישאל את השוטרים מי היה זה שקרא להם לבוא הנה**, השוטרים השיבו שהיה זה אחד השכנים הגרים בסמוך, אבל הם אינם יכולים לומר את שמו, זה חסוי.

בס"ד, כ' אדר"ש שעת"א דחדוותא לפ"ק, פעה"ק ירושל"א.

לידידי הרב ר' ... ז"ל. אחדשה"ט.

התענגתי והתרגשתי מאוד למקרא זכרונותיך **מהבית ישראל זי"ע**, כמדומה שקוראיהם נחלקים לשני סוגים: מי שראה וחווה בעצמו את הדברים, ומי שלא זכה אלא להתוודע להם מפי הכתב. והרי אין עט - ולו של המוכשר שבסופרים - שתוכל להעביר את אשר ראה וחווה הסוג הראשון, אשרי מי שתמאן! חשוב בעיני - מבחינה הלכתית - הסיפור ששבע עשרה דקות אחר השיקעה, התיר לאכול ולשתות במוצאי התענית, שמעתי זאת בעבר מספר פעמים מר' בונם קורניק ז"ל שבסתם תענית הורה לו הרבי להמתין עד 17 דקות, בתשעה באב עד עשרים ושנים או עשרים וחמש דקות(1), והרי הוא זצלה"ה היה ממתי דעובדא, ומעשה רב לנהוג כן על פיו למרות שיש כו"כ מחמירים שאחריהם נגזרים הלוחות הנפוצים].

ובוודאי נחת רוח לרבי זצלה"ה בראותו בין אלפי האילנות שבכרמו, את אילנו של ר' אלחנן ופירותיו ופירות פירותיו, זרע ברך ד' לתפארת בית ישראל, כן יתן השי"ת וכן יוסיף.

ידידו המברכו בבריו"ג ובנהו"מ עם כל אשר לו

שאול אלתר

הפחד והאהבה משולבות זו בזו

הייתי מדמה זאת למגנט, שיש חלק שמחבר ויש חלק שדוחה, כך היה הדבר אצל הרבי הבית ישראל זי"ע, מצד אחד פחדו וחששו מיראתו, אבל אהבוהו עד מאוד, וזה השתלב באופן נפלא, התקיפות שנראתה עליו היתה סוג של לבוש חיצוני, בקרבו הוא היה לב רגיש, ולכן גם כשהיו כאלו שסטו מהדרך, אם היה מביע חרטה ורצון לשוב, היה מיד נח לרצות, אפילו בדבריו שבנימת נפשו.

(רבינו שליט"א - יתד נאמן מוסף שבת קודש משפטים תשע"ז)

נחשב בין החסידים - וראה איזה פלא, אדם אשר כל כולו שבור ורצון מצרות ודאגות צרות אישיות וצרות כלל ישראליות, איך יכול להשפיע אהבה כה חמה, אהבה אבהית לכל אחד הבא במחיצתו. **זוהי ההגדרה עליו התכונן הרה"ק מווארקא זי"ע, היא המסכת הקשה עליו עמלו גדולי החסידים ואנשי מעשה, ואילו אנו זכינו להרגיש ולחוש במעט.**

איה הסופר אשר יוכל לבטאות בצורה נכונה, אפילו מדה אחת בלבד של הרבי זצוק"ל, ולו מדת אהבת ישראל גרידא, מדה זו אשר לכאורה קלה היא ביותר, כי הרי כל אחד ואחד הרגישו, ויכול כל אחד ואחד לבא ולספר לבוא ולהעיד אשר שבדידי הוי עובדא, לא אעמוד ואאריך, ולאו כרוכלא איזיל ואנקוט בסיפורים שונים ממדת טובו ואהבת ישראל אשר שכנה בגוף קדוש וטהור זה של הרבי זצוק"ל, כי אך למותר הוא.

אך אציין דבר פלא ומענין ביותר, אשר במשך כ"ט שנות כהונתו, אף במצבים קשים ביותר לא סגר את דלתו בשעה אשר הוקבע לקבל קהל, ולא מנע מאת הפונים אליו להכנס אליו, ואף אשר ככל יליד אשה נופל למשכב אי פעם, ואעפ"כ לא נסגרה הדלת, ואף בעת אשר חלה ונפל למשכב כחמש שנים קודם פטירתו, והדבר היה בעת היותו בחיפה בנופש, ונותח כידוע בליל ש"ק, וכמעת לעת קודם היינו ביום ה', אשר הוא היה זמן קבלת הקהל, ולרבי היה אז חום גבוה והיה חולה מאוד, והגבאי דשם אמר לרבי זצוק"ל כי לא יכניס אנשים לקודש פנימה, בידועו המצב הקשה בו היה אז, וכששמע הרבי זצוק"ל דברי הגבאי אמר: אויב די וועסט זיי נישט אריין לאזען וועל איך ארויס גיין צו זיי, ועי"כ הוכרח גבאי להכניס את הקהל אשר לא ידע במאומה מהמצב הקשה של הרבי. ומזה אפס קצתו תראה גדולת האיש וצדקת האדם.

והן אמנם, אשר לכאורה לא הוצרכתי לכתוב מאומה, כי מיהו האיש אשר לא ראה, לא שמע, לא הרגיש מהמאור הגדול אשר הרבי זרח, ומי האיש אשר לא ביכה את האבידה הגדולה ואת השריפה אשר שרף ה' בעוון הדור. אך למען הדור האחרון גנים ויולדו, אשר לא זכו להנות מאור קודש הקדשים, אמרתי להעלות שורות מעטות אלו, למען אשר יבואו וילמדו מפעולת צדיק, אשר לא כהתה עינו ולא נס לחה עד יום הסתלקותו, דבר אשר מעטים בלבד זכו לכך, ויאמרו 'מתי גיעו מעשי ידי למעשי אבותי', וכפי שפירש הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע שיהיה להם נגיעה בלבד, כי להגיע אליהם לעולם לא נוכל.

וזכות רבינו הקדוש זצוק"ל תעמוד לנו לראות בנחת ציון וירושלים בשוב ה' שבות עמו לגאולתו ותשועת עולמים בתחיית המתים ובבנין בית מקדשנו ותפארתנו.

(קובץ המאור שבת-אדר תשל"ח)

מכתבים למערכת

זכירת מעמד הר סיני

בס"ד, ה' יתרו

כבוד מערכת גליון נפלא, מלא עד גדותיו בתורה ויר"ש בדרכי החסידות, מרביצנו ב"נאות דשא". בגליון האחרון דנתם בגדול שגב קריאת התורה בפ' יתרו, בבחינת 'קריאה מעורר הזמן', שהוא גדול בערך אף מקריאה דחג השבועות.

אכתוב בזה מה ששמעתי מפי אמור"ר שליט"א כו"כ פעמים, שזכה להיקרא קדם **מרן רעיא מהימנא רבינו הבית ישראל זי"ע**, השכם בבוקר בש"ק פ' יתרו תשכ"ז [כדרכו לזמן אברים לפנות בוקר לשתיית תה], ועמד אמור"ר והמתין, ונכנס מרן זי"ע בסערה החדרה, ופתח ואמר וזל"ה: ק' כ'הא נעכטען געשריגען אין בית המדרש: קריאה מעורר הזמן, 'למען תזכור יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב, א יוד דארף געדענקען יעדער טאג מעמד הר סיני, א מענטש איז א מענטש, ער קען דאך פארגעסען, אבער די צוויי סדרות [פר' יתרו ופר' ואתחנן] וואס מ'ליינט, דארף מען אדואי געדענקען. עכ"ל [נע"י כספה"ק בית ישראל פרשת יתרו תשכ"ז מאמר א]. ותיכף יצא מהחדר [בלה"ק: אמש זעקתי בביהמ"ד - בשמועס - הקריאה מעורר הזמן. למען תזכור - אשר עמדת לפני ה' בחורב. יהודי צריך לזכור בכל יום מעמד הר סיני, אדם הרי הוא אדם ועלול לשכוח. אבל ב' אלו הסדרות [יתרו ואתחנן] שקורין פר' קבלת התורה, בודאי ובודאי חייבים לזכור].

בברכת הצלחה מ.ב.ב.

שלהבת י-ה

הבית ישראל ז"ל היה להבת אש, עמוד האש, ונסתלק בשנת 'שלהבת', כתיב (שה"ש ח, ו) שימיני כחותם על לבך וגוי רשפיה רשפי אש שלהבתי-ה, הרמז למה דאיתא בגמרא (סוטה יז.) איש ואשה זכו שכינה ביניהן, ופירש רש"י שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה, כחותם על לבך הוא היו"ד, קוצו של יו"ד, שצריך לשומרו כדבעי, וכאשר נשמרים בקדושה ובטהרה בשלימות אזי שמו ית' נקבע בתוכם, וכדאיתא במדרש (שהשיר פי"ד) על מה דכתיב הראובני השמעוני, שהטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א בראש התיבה ויו"ד בסופה להעיד על טהרתם, וזהו כחותם על לבך וגוי' שלהבתי-ה. הוא ז"ל הקים דור אשר גם בניהם ודורותיהם אחריהם מתנהגים והולכים באותה הדרך, כן יזכנו הש"ת הלאה.

אחר החורבן הנורא היה העולם מגושם באופן שלא הכירו כלל מקודם אף באומות העולם ומכל שכן במקלות היהודים היראים, והיו האנשים שבורי לב וסברו שלא תהיה עוד תקומה, ועם כל זאת זכה הוא ז"ל להקים באותו דור אפל בתים של אש קדושה, שלהבת י-ה, **ומסר עצמו להדריך אברכים ובחורים שיהיו שמורים בטהרה, ועל ידי זה ראו שהאש דקדושה הינה ביתר תוקף מאש הטומאה.** בתחילה היו רבים שמתהוהו על השתדלותו בהדרכת אברכים בדברים שלא היו מורגלים בהם, אולם היה נדרש כן מאתו, ועל ידי זה העמיד בתי ישראל נאמנים שיצאו מהם דורות הממשיכים בדרך זו.

והנה ב' פירושים יש בפסוק זה, שלהבת של אש הגיהנום (תרגום ורש"י), או שלהבת של אהבת הש"ת (מציד"ס), והאש דקדושה דוחה את אש הגיהנום בבחינת אש דוחה אש (יומא כא:). **שלהבת האש שהיתה אצלו ז"ל**, פתח צערה במבין, **היתה מחייבת ותובעת כל אחד**, ועוררה פחד ויראה קודם שנכנסו אליו, וכמו ששנינו (אבות פ"ב) והיו זהיר בגחלתן שלא תכוה, **ורבים היו שהרגישו את חום השלהבת אף שלא השיגו מהותה**, וכשם שמרגישים באור הכוכב ובחום השמש הגם שאין לנו ידיעה בתכונות.

היה מרגלא בפומיה מאמרם ז"ל (ספרי ורש"י סו"פ עקב) עה"פ ולדבקה בו, וכי היאך אפשר לידבק בשכינה והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק בחכמים ובתלמידיהם, החכמים המה **רבותינו הק' הבית ישראל ז"ל ואדמו"ר** (שליט"א) [הלב שמחה ז"ל], ותלמידיהם הם אלו שינקים מתורתם, הרמ"ם והמחנכים, ואשי ישיבות וחבורות קדושות. כל זמן ותפקידו, יש עת שצריכים להאחז בתלמידיהם, וכאשר מקימים ישיבה ובאים לתלמידים חדשים יש להם להתקשר לתלמידיהם, **לאותם שהסתופפו בצילם, שידועים את מהות האור והשלהבת**, והם יביאו את אותו האור בכל נפש ישראל, ולכל בני ישראל היה אור במשבוותם.

(רבינו הפני מנחם זי"ע - אוצר דרשות ח"ב עמ' נט-ס ועמ' סז)

פרישות מעוה"ז ולהט דקדושה

אצל הרבי הבית ישראל זי"ע, ראינו מצד אחד התביעה לפרישות מהבלי עוה"ז, ומאידך התשוקה והחשק לתורה ויראה, והלהט דקדושה, ובזה צריכים לידבק כדי שלא תשתכח תורה מישראל, ומרומז במה דאמרין (שבת קלה) 'אמר רב' עתידה תורה שתשתכח מישראל, כי לא רב שמו אלא רבי אבא, אלא נקרא רב ע"ש שהיה רבינו הגדול' כדקרינן ליה לרב בכ"מ בש"ס, 'אמר רב' הוא הרב והמורה דרך שבכל דור ודור זועק ראו הוזהרתם שעתידי תורה שתשתכח, אם לא תתפשו עצות ודרכים איך להניצל משכחה זו, וזה ע"י שתדבקו ברבינו הגדול, ותלמדו מדרכיו. וזו עיקר המטרה **של לימוד ספה"ק 'בית ישראל'**, כי כדי להתרבות ידיעות יש הרבה ספרים אחרים, אבל עיקר המטרה היא לא ליתן למים הזידונים לכבות את האהבה להש"ת, אלא כסדר לעורר את הניצוץ שבלב, ועי"ז לעורר תשוקה ורצון ללימוד התורה כראוי, שח"ו לא תשתכח ממישראל. ועל אף שרב אינו, מ"מ **ההשפעות וההארות של תורתו עדיין קיימים, ואפשר להתקשר אליהם בכל דור ודור.**

(ס"א פר' נשא תשע"ב - בלימוד ספה"ק בית ישראל נשא תשי"ב מאמר ד - עבד"ח ח"ב עמ' קצ)

גניבת נפשות

בס"ד, מוצאי שבת פרשת משפטים תשע"ו.

למה רוצעים לעבד את האוזן רק בשנה השישית כשהוא רוצה להשאיר ולא מיד כשנמכר, והרי הטעם שרוצים אותו באוזן זה בגלל אוזן שממנה בהר סיני לא תגנב או שממנה כי לי בני ישראל עבדים (עבדי הם ולא עבדים לעבדים)?

בס"ד, א' תרומה תעש"ו לפ"ק ירושלמי.
ילד היקר נ"י.

שלום. על הטעם של "עבדי הם", לא קשה, כי בשעה שגנב לא סבר שייחפס ולא חשב שייגיע לידי מכירה לעבד, רק על הטעם של "לא תגנוב". וכדי לתרץ, נוסף עוד שאלה, הרי לא תגנוב בגונב נפשות הכתוב מדבר, ומה שייך לעבד שגנב רכוש. רק הגניבה האמיתית שהאדם "גונב" את הנפש האלוקית שניתנה לו פקדון [נשמה שנתת בן], וזה יותר חמור **ככל שעברו השנים** ואינו רוצה לחזור לקדושת יהודי בן חורין, אלא להמשיך ולהשאיר עבד לתאוותיו, ועל כן נרצץ חלק הפנימי שבאוזן, להראות שלא הפנים את הלך ממכירתו לעבד.

הלכות עבד עברי אין נוהגות היום, אבל הצורך לשמוע ולהפנים מוסר אב ותורת אם, נוהג בכל הזמנים, ותשתדל בעז"ה לשמור בפנשך טהורה ונקיה לכל תגנב על ידי התאוות, ותעלה מעלה בתורה ויראת שמים.

המברכך, שאול אלטר

להבין שמועות

בשפתי צדיק (אות כב): **במנחת חינוך** (מזוה מה) מסופק אם ב' בנים מכים אביהם במקל אחד הכאה שיש בה חבורה, אי תלוי בדין זה יכול זה יכול לפטורי וכו'. ואינו מבין הדמיון, דבכל מעשה עבירה אי נפלג על זה חצי ועל זה חצי יהיו שניהם פטורים בעושה את כולה, וכן הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות אי הוציא כל אחד מקצת נפש אינו חייב, מה שאין כן כאן אי נפלג על כל אחד מהבנים מחצית טיפת דם שהוציא, גם כן חייב מיתה, דאין שיעור כמה דם יוציא בחבורה, על כרחך דוודאי חייבים אף בזה יכול זה יכול. והגיה **האמרי אמת זי"ע** 'כוונת המנחת חינוך בזה יכול זה אינו יכול אלא בזה אינו יכול זה אינו יכול'.

והדברי צריכים לימוד ועיון, דהמנחת חינוך נסתפק אי האי חידוש דשנים שעשוהו פטור, אמרינן רק במלאכת שבת, או בכל התורה וכן כאן במכה אביו [וכמ"ש שכתב בזה כמ"פ בספרן]. והשפתי צדיק מקשה דמכה אביו כיון דאיכא שיעור חיוב לכל אחד, לא שייך בזה פטור דשנים שעשוהו, והאמרי אמת זי"ע כנראה הסכים לקושייתו. ולכאורה לפי דבריו, הא דבשבת זה יכול זה יכול פטור, הוא דווקא כשוציא שיעור מצומצם, אבל אם הוציא ב' גרוגרות שניהם חייבים, וזה לא שמענו. והטעם, כי אף שבתוצאה איכא שיעור, אבל המעשה מלאכה מתחלקת לשנים, ואין המעשה נקרא על שם אחד, וא"כ אינו מובן הקושיא כאן.

ובדברי האמרי האמת זי"ע שכתב דכוונת המנח"ח דזה אינו יכול, צ"ב והלא אז הדין הוא דאף בהא הוי כשנים שעשוהו פטור, אלא בודאי כוונתו לשיטת דבכה"ג גם בשבת חייב, וא"כ מאי ספיקת המנחת חינוך, וכי כאן תהא גרע משבת, ולא יהא חייב. וצ"ח.

(משולחן המערכת)

מכתבים למערכת

למשל"מ ה'י שחיטה שהאריך אם מותר להכניס **חולין** [וצורך קרבן ג"כ אין מעלה, דסו"ס דומיא דהר סיני שאסור לכל]. ג. מה שפירש: דחששו ממה שיביאו העופות בפיהם ולא מהעוף עצמו, חבל שכתב בלי עיון בדברי טל תורה [המובאים בגליון בנאו"ד], שכל עצמו **בא לנטות מפ"י** 'תוס' שפירשו כן, ולפרש שהחשש מהעוף עצמו.

הפטרה של שבת ושל יו"ט

בסייעתא דשמיא, מוצש"ק קבלת התורה תשפ"א למערכת הגליון הנכבד 'בנאות דשא'.

ראשית דבר אודה על הגליונות הנפלאים היוצאים מתחת ידכם, מלאים וגדושים בדברי תורה מכובשים ב' רבוי' מאורי הדורות זי"ע בעיון ובבקאות בניחוח המיוחד בצפונות שמפענח רבינו ראש הישיבה שליט"א בדרכי הלימוד ודרכי עבודת השי"ת, להתעלות ולהתרומם טפחיים מעל הקרקע.

עתה בבתי בענין מה שהובא בגליון האחרון לפרשת יתרו בעמ' ד' משולחן המערכת, בנידון מאמר האמרי יוסף ותמיכה האדמו"ר מאמשינוב שליט"א שהרי בחג השבועות ג"כ קוראים בתורה פרשת יתרו, וע"כ אפי' את"ל שהקריאה משפיעה יותר מעצם הזמן מ"מ בשבועות הרי ישנם גם הקריאה וגם הזמן.

ובגליון נכתב בביאור בקצרה בדך אפשר, ולהעמיד דברים על דיוקם, אנסה לכתוב מפי שמעיה תוכן תירוצו. יובן בהקדם שתקנות ההפסדה לשבת ויו"ט הם ב' תקנות נפרדות, וההפסדה ביום טוב שייכת לעצם היום דיום טוב וההפסדה בשבת שייכת לפרשת שקראו בתורה, ובה יישב מיתתו על האמרי יוסף שראייתו היא שבתו טוב תקנת ההפסדה אינה בדווקא מענין הקריאה שקראו אלא מענין היום טוב. ולפי"ז אין ביו"ט דשבויות שייכים כל ההשפעות דמתן תורה לא פחות מפרשת יתרו, שהרי קוראים פרשת קבלת התורה גם כן, אבל מה שההפסדה של פרשת יתרו היא מקצת מרכבה הנעלה יותר, מוכח שהקריאה עצמו היא יותר מהזמן, כי כאן ההפסדה היא על שם הקריאה וכאן על שם היום טוב, ומה ראיה שהקריאה היא יותר מהיום טוב, עכ"תו"י.

ואמרו רבנן בכפלה ליהדות ולהלל על הגליונות המעוררים הפותחים צהר לעולם רוחני נעלה וטהור יותר.

א' מבאי ביה"ח"ס אמשינוב

וכבשו שמלותם

בס"ד

כבוד המערכת הנכבדה של הגליון התורני בנאות דשא הע"י

בגליון מג"פ פר' יצחק העבר ראיתי במדור 'תמיכה' מרבותינו שהבאתם הרהר מהרבי הלב שמחה זי"ע אודות חיוב כיבוס שמלותם במתן תורה, שהלא כתיב שמלתך לא בלטה וגו', וא"כ מהו זה שנצטוו כאן לכבסם. ושם במסוגר צויין מס' שפתי צדיק להרבי מפליץ שהסתפק אי בגד חדש

בענין גגין שלא נתקדשו

בס"ד, כבוד חברי מערכת 'בנאות דשא'.

ראיתי לדברי הגאון רה"י שליט"א לקושיית הגר"מ אריק זצוק"ל, במדור 'תמיכה' מרבותינו, ולדידי יש בדבריו כמה עניינים שצריך לברר.

במה שיישב לקושיית הגר"מ אריק, 'שהרי תוך בית המקדש קדיש טפי מגגין שלא נתקדשו, ושם נכנסו אדם ובהמה ועוף [לצורך]. ואף שלא לצורך הוי רק מדברנו, עי' מל"מ פ"ב מהל' שחיטה] ע"כ. לא הבנתי, א. דלכאורה גמרא מפורשת היא בפסחים (פ"ו). שגגות ההיכל קדושים יותר מההיכל עצמו, וגג קודש הקדשים קדוש יותר מקודש הקדשים עצמו, עיי"ש. ב. הוכחתו ממה ששם נכנסו אדם ובהמה ועוף, האי 'אדם' שנכנס לביהמ"ק אינו מבין למה הכוונה, הרי לצורת הכהנים לא נכנסו כי אם כהנים ע"פ הציווי, והיתה ביאתם לעבודת הכהונה ועם בגדי הכהונה. והבהמות והעופות שנכנסו להביהמ"ק, הרי הוקדשו המה בעזרה, עוד בטרם נכנסו לביהמ"ק, וכיצד ניתן לדמות את העורב הפורח מעל הגגין, שלא הקדישו אדם מעולם לבהמות ועופות אלו שהוקדשו לשם הקרבן, ובאו לכאן כדי להקריבם ע"ג המזבח. בר מן דין, איני יודע אם הכניסו בהמות ועופות חיים לביהמ"ק, שהרי שחטו הכל בעזרה. ג. לענ"ד לא היה החשש מהעורב עצמו, אלא מהדבר הטמא שהוא עלול להביא עמו ולהפילו על גג הביהמ"ק. שהרי לכאורה יכול כל בר בי רב לתמוה, מה הועילו עם ה'כליא עורב', הרי עדיין יכול העורב להשליך את הדבר הטמא מעל גג הביהמ"ק. ויראה, שהמטרה ב'כליא עורב' היתה, שלא יבוא העורב על הגג הדבר הטמא לנוח על גג זה, ולסעוד שם את סעדונו בדבר הטמא, וכשיסיים סעדונו ישאיר את שארית הדבר הטמא על גג זה. הוי אומר, עצם המציאות שהעורב יפרח מעל הביהמ"ק, על זה לא עשו את ה'כליא עורב', דעדיין יוכל העורב לפרוח על גג הביהמ"ק אף כשיש שם כליא עורב. [נכחו כן נמי בדין, היה הכרח להזהיר מפני הבהמות והעופות שלא יביאום אל הר סיני, כי אין מניעה מצד הקדושה שלא יעלו בהמות כשרות על ההר]. ומה שמוכח בתוס' דערכין שביהמ"ק הראשון לא היו חוששים לכך, מחמת קדושתו, לא אידי כחשש מפני העופות ובעלי החיים הטהורים, אלא, בבעלי החיים הטהורים, בהא לא חיישינן שביא העורב על הגג דברים טמאים, אבל עצם מה שהעורבים יעופו מעל הביהמ"ק, לזו לא היה כל פתרון עם ה'כליא עורב', ואף מלכתחילה לא חששו לכך. א"ש, שלא יוקשה כקושיית רה"י שליט"א ממה שנכנסו בהמות ועופות כשרים וטהורים אל הביהמ"ק.

זעירא דמן חבריא מ. מ. ה. פה לאנדאן יצ"ו

תשובת **רבינו שליט"א**: במח"כ הכותב לא עיין בדברים היטב, וכל דבריו שבשטא. א. גג היכל אין קדוש, אלא **עליותיו** כמבואר למעין היטב בפסחים פו. וברשי"ד ד"ה שאני [דכתיב ביה ועליותיו], ב. הרי ציינתי

ברכת מזל טוב

לידידנו הרה"ח ר' **ישראל הלוי קורניק** שליט"א
בבאי ביה"ח' לונדון
לרגל חולדת נכדתו שחתי
בת לבנו ידידנו
הרה"ח ר' **ישראל הלוי קורניק** שליט"א
יוכה לרווח נחת מכל יוצ"ח
מתפללי ביה"ח"ס "פני מנחם" לונדון

ברכת מזל טוב

לידידנו הרה"ח ר' **יוסף שטרנבוש** שליט"א
לרגל החולקה לבנו **משה צבי** שחי"י
יוכה לרגלו לתורה לחופה ולמעש"ט
מתוך בריות גופא ונחורא מעליא
מתפללי ביה"ח"ס "פני מנחם" לונדון

ברכת מזל טוב

לידידי הרה"ח ר' **ישראל משה רוסאק** שליט"א
לאירוס' בתו תח"י
ולידידי הרה"ח ר' **יוסף מרגליות** שליט"א
לאירוס' בנו הבחור המופלג **פינחס מנחם** ה"ו
יוכה לראות דורות ישרים מבורכים
ידידכם: **ישראל מלציק**